

SPRAWOZDANIE

C. K. TOWARZYSTWA ROLNICZEGO KRAKOWSKIEGO

ZA ROK 1897.

W KRAKOWIE.

Nakładem c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego.

DRUKARNIA UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

pod zarządkiem Józefa Filipowskiego.

1898.

SPRAWOZDANIE

z czynności Komitetu

c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego
za rok 1897.

I. Czynności w sprawach nauki leśnej oraz statystyki.

1. Studium rolnicze.

Usilne starania Komitetu o zakupno gruntu dla Studium rolniczego i w tym roku niestety nie zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem. Mimo tego, że Sejm na wniosek prezesa naszego hr. Franciszka Mycielskiego uchwalił rezolucję do rządu domagającą się zakupu gruntu, rząd w sprawie tej zajął stanowisko wyczekujące, czego dowodem zapytanie, wystosowane do Komitetu, jaką kwotą byłby w stanie przyczynić się do budowy gmachu, aczkolwiek przecie brak funduszy na ten cel jest powszechnie znanym.

W trochę lepszym stadyum znajduje się sprawa stacyi doświadczalnej, którą rząd przyrzekł utworzyć w ciągu r. 1898.

2. Wykłady wędrowne.

Obecny system wykładów wędrownych okazał się przeważnie bezcelowym. Komitet postanowił tedy oddziaływać na zmianę dotychczasowego kierunku i starał się wykłady zastąpić kursami, wychodząc z założenia, że ten system umożliwi trwałe zetknięcie nauczyciela z uczniem, rzeczywiście pragnącym poznać przedmiot wykładu; system ten jest zresztą jedynie wskazanym, o ile chodzi o przedmioty, których wykład pogładowy z demonstracjami jest niezbędnym, ponieważ zazwyczaj przewożenie przyrządów służących do demonstracji jest zbyt kosztowne i niepraktyczne. Poza wykładami z zakresu mleczarstwa, połączonymi z inspekcją tworzących się spółek mleczarskich, Komitet urządził w roku 1897 a) kurs rybacki, b) kurs mleczarstwa.

Staraniem Komitetu odbył się w Krakowie kurs rybacki w dniach 26—29 czerwca 1897 r. pod kierownictwem p. Fischera. W 4-godzinnym codziennym wykładzie objęto wyczerpująco w najważniejszych zarysach cały przedmiot, a teoretyczny wykład poparty obfitym materiałem demonstracyjnym, dostarczonym łaskawie przez Muzeum rybackie Studium rolniczego, Muzeum zoologiczne Uniw. Jagiell., Towarzystwo krajowe rybackie, WPana Fischera i t. p. pozwala wnosić, że przy dobrej woli uczestników osiągnięty został cel zamierzony. Uczestników kursu było 64 z różnych zawodów i stanów. Najliczniej reprezentowani byli nauczyciele ludowi: 29 i oficjaliści prywatni: 11. O ile fundusze pozwalały, Komitet ułatwił mniej zamożnym uczestnikom korzystanie z kursu zwracając im koszta podróży i płacącienne dyety. Z zapomóg tych korzystało 21 uczestników, a łączna na nie zużyta kwota wynosiła 200 Złr. 12 ct.

»Praktyczny kurs nauki mleczarstwa« w Czernichowie miał na celu wykształcić pewną, małą na razie, ilość ludzi mogących potem prowadzić wiejskie mleczarnie, a których brak tak dotkliwie uczuwać się daje w kraju. Kierownictwo kursu powierzył Komitet p. prof. Drowi Franciszkowi Stefczykowi, który równocześnie udzielał lekcji rachunkowości i organizacyi spółkowej. Dalszy program nauki wypełniali prof. Malsburg wykładem o mleczarstwie i inspektor krajowy mleczarstwa, p. Biedroń, kierujący zajęciami praktycznymi i demonstracjami w mleczarni Bazaru Kółka rolniczego w Czernichowie. Z 16-tu przyjętych przez komitet uczniów zgłosiło się 14, między nimi 6 dziewcząt i 8 mężczyzn.

Kurs otwarto uroczystym nabożeństwem dnia 6 września. Nauka w zakreślonym wyżej zakresie odbywała się od 5³/₄—10¹/₂ rano i od 2—4¹/₂ popołudniu. Uczniowie uczęszczali na kursa regularnie i pilnie, a co do ich zachowania się nie można było również podnieść żadnego poważniejszego zarzutu. W dniu 25 września odbył się egzamin z przedmiotów udzielanej nauki w obecności delegata Wydziału krajowego, delegatów komitetu i przybyłego umyślnie posła Kramarczyka, wyniki zaś egzaminu uprawniają do twierdzenia, że ten pierwszy kurs spełnił swoje zadanie, osiągnął cel zamierzony, a jeśli tu i ówdzie okazałyby się braki, to przecież trzechgodzinny kurs nie mógł dać uczniom tego, co się nabywa długą praktyką i pracą w pewnym zawodzie. Spodziewać się jednak można, że każdy z uczestników potrafi pokierować małą mleczarnią włościańską i przez własną pracę wykształci się dalej i wprawi, a o to tu głównie chodziło.

Jeżeliby wnioskujejąc z tej próby chciano ustalić instytucję »Praktycznych kursów mleczarskich«, to należałoby, wedle pisemnego sprawozdania prof. Stefczyka, nie skracać, lecz rozszerzać czas trwania kursu z trzech na cztery tygodnie i położyć większy nacisk na część praktyczną. Za pierwszym przemawia okoliczność, że skrócenie czasu przyniosłoby uszczerbek należytemu wyćwiczeniu uczniów w czynnościach praktycznych, a uniemożliwiłoby pożądane wyczerpanie programu lub spowodowałoby zbyt ni pośpiech, uczniowie nie mogliby nauki przetrwać i trwale jej sobie przyswoić. Co do drugiego żądania, to dałoby się ono osiągnąć 1) przez powierzenie wykładowi nauki o mleczarstwie nauczycielowi prowadzącemu praktykę, co jest koniecznym także dla osiągnięcia jednolitości w traktowaniu całego przedmiotu; 2) przez dokładne przepisanie rozkładu treści wykładów o mleczarstwie, przy równoczesnym zaleceniu wykładowi, aby wyjaśnienie przedmiotu stosowało się do poziomu szkolnego wykształcenia kandydatów i było połączone z ciągłymi demonstracjami; 3) przez ograniczenie liczby uczniów do 10 maximum, tak, aby równocześnie wszyscy mogli być codziennie zajęci czynnościami, wykonywanymi w mleczarni przez cały czas trwania ruchu. Większa ich ilość utrudnia korzystanie z kursu, nie pozwalając na częste przepytывanie uczniów, które jest jedynym środkiem dydaktycznym, mogącym gruntownie wpoić udzielane wiadomości; 4) przez urządzenie kursu w czasie największego ruchu w mleczarni, przeznaczonej na praktyczne ćwiczenie uczniów.

Ponieważ elementarne wiadomości u uczniów są jak gdyby przyćmione brakiem ćwiczenia po ukończeniu szkoły ludowej, więc brak ich sprowadza nowe trudności w udzielaniu nauki rachunkowości, buchalterii, tudzież nauki o organizacyi. Dlatego konieczną jest niemal rzeczą pierwszych kilka godzin poświęcać powtórzeniu i uzupełnieniu wiadomości elementarnych. Uregulowanie nauki tego przedmiotu jest konieczne, przez to bowiem uczyni się zadość tendencyi nadania praktycznemu kierunkowi jak

największej przewagi w zakresie i metodzie całej nauki, której charakter musi jednak nadal pozostać systematycznym.

Teoretyczna część kursu natrafiała na trudności, wynikające z braku nauk podstawowych, wobec czego trzeba było często zbaczać od tematu głównego dla wytłomaczenia zjawisk przyrodniczych, na których nauka mleczarstwa się opiera. Treść wykładów o mleczarstwie obejmowała cały zakres mleczarstwa, z wyjątkiem fabrykacji serów. Nadto 10 godzin poświęcono praktycznym ćwiczeniom i obeznaniu się z przyrządami mleczarskimi. Ćwiczenia te okazały się konieczne, aby uczniowie mogli nabyć wprawy i biegłości w tych niezbędnych w gospodarstwie nabiałowem czynnościach.

3. „Tygodnik Rolniczy“.

W r. 1897 udało się uzyskać zwiększenie subwencji rządowej przeznaczonej na wydawnictwo *Tygodnika Rolniczego* z 300 na 1000 złr., skutkiem czego budżet *Tygodnika* zamknięto niedoborem tylko 4 złr. 5¹/₂ ct. pokrytym z funduszków własnych Towarzystwa, a zatem znacznie mniejszym niż w dawniejszych latach. Przy sposobności podwyższenia subwencji ministerium nałożyło na komitet obowiązek dostarczania bezpłatnie 100 egz. Kółkom rolniczym.

4. Wydawnictwo podręczników gospodarskich.

Z pomocą subwencji rządowych wydał komitet dwie popularne broszury, jedną ks. Naturskiego Władysława z Łęk górnych o mleczarniach wiejskich przy kółkach rolniczych, drugą Szybińskiego Władysława, dyrektora szkoły rolniczej zimowej w Cieszynie o hodowli zwierząt domowych; nadmienić się przytem godzi, że ks. Naturski umożliwił wydanie swej broszury przez bezinteresowne ofiarowanie rękopisu, za co komitet w swoim czasie osobnym pismem wyraził mu swoje podziękowanie.

5. Stypendya szkoły czernichowskiej.

W porozumieniu z kuratorem fundacyi ś. p. Jana Maciąga Excel. Franciszkiem Smolką, nadano opróżnione stypendya Janowi Zubrowi, uczniowi roku II-go, Mieczysławowi Machnickiemu, uczniowi roku II-go, Janowi Godlewskiemu, uczniowi roku III-go.

Celem przyczynienia się do szybszego wejścia w życie zapisu ś. p. Leonarda Wężyka w kwocie 2000 złr. przez uproszczenie formalności prawnych, Komitet zrzekł się na rzecz Wydziału krajowego przysługującego mu w myśl kodycyłu prawa nadzoru i opieki nad tym legatem.

6. Szkoła rolnicza zimowa.

Komitet uchwalił poczynić przygotowania celem utworzenia z jesienią 1898 r. szkoły rolniczej zimowej w zachodniej części kraju. W tym celu wniesiono petycję do Sejmu z prośbą o subwencyę w kwocie 1500 złr. w. a. rocznie, a zarazem wybrano referentem dla tej sprawy prof. Władysława Lubomęskiego,

Przy tej sposobności zaznacza się, że komitet wniósł

petycję do Sejmu o utworzenie szkoły dla gospodyń wiejskich, oraz niższej szkoły mleczarstwa, a wreszcie do Ministerstwa Rolnictwa o założenie wyższej szkoły mleczarstwa dla całej Austrii.

7. Czynności w sprawach statystyki rolniczej.

Zestawienie i przesłanie Ministerstwu rolnictwa dat, odnoszących się do plonów produktów rolniczych, oraz stanu pszczelnictwa w zachodniej części Galicyi odbyło się dokładnie w oznaczonym czasie i podług wzorów tabel, nadesłanych z c. k. Ministerstwa w roku ubiegłym. Pierwsze z tych wykazów, obejmujące cztery główne produkty, t. j. pszenicę, żyto, jęczmień i owies, zestawione zostały podług podziału na okręgi sądowe, następne zaś uwidoczniły plony wszystkich produktów podług przyjętego dawniej podziału na strefy.

Za podstawę do obrachowań służyły zestawione co lat kilka wykazy przestrzeni, użytej do uprawy każdego płodu, oraz daty plonów, przedłożone przez szanownych panów korespondentów. Dla uchylenia o ile możności wszelkich w tych wykazach pomyłek, nie przeprowadzaliśmy w ich rubrykach żadnych zmian, pozostawiając dalsze obrachowania biuru statystycznemu. Z tych samych powodów zatrzymaliśmy nadal rachunek przestrzeni morgowej, gdyż z hektarami rolnicy nasi nie oswoili się jeszcze dostatecznie, a natomiast hektolitry i cetnary podwójne (metryczne) weszły już powszechnie w użycie.

W wykazach, o których mowa, są też odrębne rubryki dla większych i mniejszych posiadłości. Te ostatnie, pomijane czasami przez pp. korespondentów, są jednak wielkiej wagi, gdyż obejmują około $\frac{3}{4}$ przestrzeni uprawnej w zachodniej części Galicyi, a stan ich kultury i zależna od tego plenność, różni się zwykle bardzo znacznie od wyników, otrzymywanych w gospodarstwach

większych. Dokładne zatem uwzględnienie tych rubryk jest w każdym razie koniecznem.

Wykazy widocznie mylne, albo też zbyt ekscentryczne w jakimkolwiek kierunku, opuszcza się zupełnie z rachunku.

W odpowiedzialności za dokładność dat statystycznych biorą także udział i to w znacznej mierze ci panowie rolnicy, którzy proszeni o wypełnienie wykazów zupełnie ich nie nadsyłają lub też wypełniają rubryki niedokładnie i błędnie.

Jakkolwiek niewątpliwą jest rzeczą, iż dokładny stan produkcji rolniczej uzyskanym być może jedynie zapomocą wykazywanej co lat kilka przestrzeni, użytej pod uprawę każdego gatunku płodu we wszystkich gospodarstwach dworskich i włościańskich każdej bez wyjątku gminy i takichże wykazów corocznych co do uzyskanych plonów, to wszakże ze względu na wynikające ztąd ogromne koszta, zmuszeni jesteśmy do ograniczenia się na zbieraniu o ile być może najpewniejszych dat z kilku lub kilkunastu miejscowości każdego okręgu sądowego, które to wykazy dają wreszcie obraz bardzo zbliżony do rzeczywistości, a nie wywołują kosztów przekraczających kwotę ofiarowaną w tym celu przez c. k. Ministerstwo rolnictwa dla zachodniej części kraju, a podwyższoną w r. 1897 z 1200 na 1500 złr. w. a.

Z wyników zestawionych w ten sposób ostatnich wykazów okazuje się, iż rok ubiegły był co do zbioru zboża w ziarnie i roślin okopowych jeszcze gorszym od poprzednich, co szczególnie przypisać należy niepomyślnym w tym roku wpływom klimatycznym i zbyt dużym opadom atmosferycznym w czasie niewłaściwym. Natomiast plon wszelkiej paszy, mianowicie: siana, koniczyny i mieszanek był dosyć obfity, chociaż nie zawsze dobrze zebrany.

W szczegółach swoich zbioru w r. 1897 przedstawiają się następująco:

Nazwa płodu	Przestrzeń w hektarach	Plon z 1 ha	Razem hektol.	Różnica z r. poprzed. w hektol. — lub +
Pszenica	126.917	8.8	1,115.358	— 521.832
Żyto	177.908	9.4	1,670.139	— 700.291
Jęczmień	129.391	10.0	1,290.717	— 400.577
Owies	295.112	13.1	3,880.647	— 1,142.602
Proso	1.871	9.1	17.123	— 14.406
Hreczka	3.808	6.0	23.179	— 6.712
Groch	15.137	10.9	165.406	— 6.354
Bobik	19.248	14.7	283.492	+ 18.741
Wyka na nasienie	6.989	10.8	75.895	— 8.216
Rzepak	3.033	11.3	34.552	+ 3.356
Len	11.542	3.0 cnt. p.	35.531 cnt. p.	— 3.054 przędzy
Konopie	4.858	3.4 »	16.606 »	— 1.722 »
Kartofle	149.898	77.3 »	11,596.514 »	— 1,900.458
Kapusta	11.708	104.0 »	1,228.465 »	— 65.453
Buraki cukrowe	1.086	156.0 »	169.514 »	— 234.376
Buraki pastewne	7.818	245.0 »	1,918.846 »	— 212.234
Koniczyna siano	141.256	48.0	6,812.102 »	+ 825.078
Mieszanej paszy suchej	19.800	45.0	894.845 »	+ 238.946
Siano z łąk	179.677	39.0	6,998.811 »	+ 1,590.720
Chmiel	235	5.3	1.267 »	+ 551
Cykorya	168	144.0	24.330 »	— 630

Przestrzeń użyta pod zasiewy rozmaitych roślin było przeważnie taka sama jak w roku poprzednim z wyjątkiem koniczyny i mieszanek, których uprawę nieco rozszerzono i buraków cukrowych, których zasiano o $\frac{1}{3}$ mniej aniżeli dotychczas, a to z powodu zimnej i mokrej wiosny, oraz niskiej przeszłorocznej ceny tego produktu.

Porównyując plony z hektara z takimiż we wschodniej części Galicji, która stosunkowo ucierpiała mniej od niekorzystnych wpływów klimatycznych, spostrzeżemy, iż w głównych przynajmniej produktach niema w nich zbyt wielkiej różnicy, są bowiem mniejsze o 1 hektoliter z hektara przy pszenicy o 0·4 hl. przy żywie, o 0·8 przy jęczmieniu, o 1·6 przy owsie a o 8·3 przy kartoflach, natomiast wyższe są o 1·1 przy grochu, o 3·6 przy bobiku, o 2·5 przy rzepaku, o 10·4 ct. podw. przy koniczynie, o 17·4 cnt. podw. przy mieszankach na paszę itp.

Wyniki pszczelnictwa okazały się w roku ubiegłym także dosyć niekorzystne. Długotrwałe słoty w czasie rozkwitu drzew i roślin miododajnych nie pozwalały pszczołom korzystać z nich w pełnej mierze, a ulewne deszcze powodowały zatapianie ich w czasie przelotu przez wody.

Wykazy z roku 1897 obejmują w zachodniej Galicji 33,500 pni, które dały z jednego ula po 2·1 do 3·6 kilogramów miodu. Przy zwyczajnem obecnie wydzieleniu miodu z plastrów zapomocą centryfugi i zakładaniu tych ostatnich ponownie do ulów dla oszczędzenia pszczołom roboty, pozostaje tylko bardzo mały zbiór wosku, wynoszący przeciętnie około 0·1 klg. z jednego ula. Ogólna zatem ilość miodu, jaką uzyskano w r. ubiegłym, wynosiła 96,630 kilogramów, wosku zaś 3,350 klg. W roku poprzednim było 120,370 kg. miodu i 4,704 kg. wosku.

II. Czynności w zakresie polityki agrarnej.

Na wniosek Mikołaja hr. Reya uchwalił Komitet wystosować do Sejmu petycję, domagającą się zwołania konferencji agrarnej celem zastanowienia się nad naprawą wadliwego podziału własności ziemskiej w kraju. Motywując swą petycję, komitet stanął na czysto ekonomicznym stanowisku interesów produkcji, zwracając uwagę, że obecny kierunek rozwoju stosunków posiadania w kraju doprowadzić może łatwo do zmniejszenia się produkcji.

Sejm załatwił przychylnie petycję Komitetu i zwołał konferencję, której przebieg jest znanym, a na której Komitet reprezentował Dr. Jan Hupka¹⁾. Komitet uznał za potrzebne streścić wyniki konferencji i w formie petycji przedłożyć Sejmowi poglądy swoje na kwestye na konferencji poruszone. Najważniejszym punktem petycji były: żądanie wydania ustawy komasacyjnej, oraz przedłożenie gotowych projektów ustaw o minimalnym obszarze parcel katastralnych i o zmianie przepisów spadkowych na wypadek sukcesji beztestamentowej.

Poparto w kraj. Dyrekcji skarbu żądanie pobierania bez opłaty podatku spożywczego benzyny, przeznaczonej dla motorów przemysłowych i gospodarczych.

Sprawy taryfowe były przedmiotem ciągłej baczności ze strony Komitetu. Szczególnie zajmował się Komitet sprawą zniżenia opłaty za przewóz rurek drenarskich, wysyłał w tym celu kilkakrotnie petycje do c. k. Ministerstwa kolejowego i do c. k. Ministerstwa rolnictwa, a nawet wysłał deputację złożoną z pp. Struszkiewicza i hr. Wodzickiego do c. k. Ministra kolei — ale wszystkie te starania pozostały bezskutecznymi, natomiast udało

się w jesieni zeszłego roku uzyskać zniżkę na przewóz ziemniaków wewnątrz kraju. Energicznie wreszcie zaprotestował Kom. przeciwko proponowanemu w zeszłym roku podatkowi transportowemu.

Komitet przyłączył się do podania bratniego Towarzystwa lwowskiego w sprawie ubezpieczenia robotników zajętych przy robotach drenarskich.

Na wezwanie Namiestnictwa wydano opinię umotywowaną w sprawie ustanowienia stopy procentowej dla kapitalizowania dochodów dóbr przeznaczonych do sprzedaży w drodze egzekucyjnej. Procent ten oznaczono na 4% — a o ile chodzi o zabudowania podlegające podatkowi domowo-czynszowemu na 6%.

W myśl uchwały walnego zgromadzenia w r. 1897 powziętej, Kom. wniósł petycję o zupełnie bezpłatne dostarczanie planów melioracyjnych, udało się jednak tylko wyjednać podwyższenie dotacji, na ten cel przeznaczonej, z sześciu na dziesięć tysięcy, a zatem bezpłatność planów melioracyjnych zależeć będzie od pierwszeństwa w zgłoszeniu się, które zadecyduje, czy ich wykonanie pomieścić się zdoła w granicach 10.000 złr.

Na zjeździe Towarzystwa austriacko-niemiecko-węgierskiego dla żeglugi rzecznej, na którym omawiano projekt połączenia kanałami Dunaju z Odrą i Łabą, zaznaczył reprezentant Komitetu p. Chrząszczewski na podstawie uchwały Komitetu, że dla Galicji niezbędnem jest połączenie Wisły z Odrą i że bez tego proponowane kanały okazałyby się mogły nawet szkodliwe dla naszego kraju.

Wreszcie przypomnieć wypada, że na sesji sejmowej w r. 1897 prezes Towarzystwa Franciszek hr. Mycielski poruszył jego imieniem sprawę założenia targowicy na bydło, która to sprawa jest jeszcze w toku.

¹⁾ Drugi z delegatów prof. Dr. Juliusz Leo z powodu choroby w rodzinie nie mógł wziąć udziału w obradach.

III. Czynności w zakresie produkcji roślin.

1. Nasiona pastewne i ziemniaki.

Komitet uzyskał 1500 złr. na podniesienie uprawy nasion pastewnych, oraz 600 złr. w 3-ach ratach rocznych po 200 złr. na podniesienie uprawy ziemniaków.

Co się tyczy subwencji na nasiona, Komitet uznał, że rozchodzić się może o dwa cele, a mianowicie albo o próby najnowszych odmian, nieznanych w naszym kraju, a wartości niepewnej, albo też o rozpowszechnienie gatunków już wypróbowanych, które jednak mimo tego nie przeniknęły jeszcze do ludności włościańskiej. W pierwszym wypadku Komitet uznał za stosowne zakupić niewielką ilość danego nasienia i rozdać go zupełnie bezpłatnie z zastrzeżeniem przedłożenia sprawozdania z wyniku próby, w drugim Komitet przyznawał tylko opust 20% od cen.

Podobnie Komitet postępował przy rozdziale subwencji na ziemniaki, na które zgłoszenia napływały tak licznie, że Komitet uznał za stosowne część pieniędzy przeznaczonych na nasiona obrócić na zakupno ziemniaków wagonami ze zniżką 30%. Poza tem zakupiono oryginalnego nasienia u Dołkowskiego i Paulsena za łączną kwotę 146 złr. 97 ct. i rozdano w pięciu częściach.

2. Len.

Jak corocznie od r. 1893, tak i w r. 1897 Komitet rozporządzał subwencją rządową na podniesienie uprawy lnu w kwocie 1000 złr. Plan jej zużycia jest oddawna ustalony. Mniej więcej $\frac{1}{3}$ przeznaczona jest na obniżkę ceny oryginalnego nasienia inflanckiego, które Komitet zakupuje en gros, a sprzedaje en detail, $\frac{1}{3}$ na zakupno poprawnych przyrządów do przędzenia lnu, które Komitet rozdaje za darmo, a wreszcie $\frac{1}{3}$ na wykłady wędrownie, którymi kieruje p. Jan Górski, dyrektor szkoły uprawy lnu w Gródku.

W bieżącym roku zakupił Komitet jeden wagon lnu w cenie 1389 złr. 43 ct. Również kupiono 2 kołowrotki i 9 szcotek angielskich za łączną kwotę 271 złr. 41 ct.

Rozdanie tych maszyn miało się odbyć przy sposobności wykładów wędrownych p. Górskiego, niestety z przyczyn od niego i od Komitetu niezależnych p. Górski wykładów w r. 1897 odbyć nie mógł.

3. Chmiel.

Komitet zwołał dwie konferencje, jedną z udziałem producentów, drugą browarników, w sprawie handlu chmielem, chodziło o sposoby podniesienia ceny za markę galicyjską uznano, że jedynym sposobem byłoby utworzenie jesiennego targu chmielowego w Krakowie na wzór

warszawskiego. Zachętą dla producentów, mającą na celu ściągnięcie ich do Krakowa, miała być premia targowa. Komitet wniósł petycję tej treści do Wydziału krajowego i Sejmu, jak dotąd bezskuteczną.

4. Ogrodnictwo.

Komitet popierał wedle sił w r. 1897, podobnie jak i w latach poprzednich usiłowania krakowskiego Towarzystwa ogrodniczego. Za pośrednictwem Komitetu udało się wyjednać u Wys. Rządu kilka subwencji dla Towarzystwa ogrodniczego, których wysokość jednak nie pozostaje w żadnym stosunku do kwot uzyskiwanych przez inne kraje koronne.

W szczególności uzyskano na cele wystaw 500 złr., na kursa dla nauczycieli ludowych 640 złr. 42 ct. i na kursa wieczorne 500 złr. — Towarzystwo ogrodnicze urządziło 2 wystawy, jedną kwiatową na wiosnę, drugą warzyw i owoców w jesieni.

Do urządzenia kursów dla nauczycieli ludowych przyczyniła się także Rada szkolna krajowa, pokrywając koszta podróży i pobytu nauczycieli w Krakowie.

Prócz tego urządził Komitet ankietę celem zbadania środków, mogących wpłynąć na podniesienie się ogrodnictwa w kraju ze współudziałem przedstawicieli tutejszego Towarzystwa ogrodniczego. Okazało się, że jednym z głównych niedostatków jest wielki brak dziczek i szczepek, odpowiednich naszym stosunkom klimatycznym. Wobec tego Komitet wniósł petycję do c. k. Ministerstwa rolnictwa i do Sejmu o udzielenie subwencji na założenie szkółki drzew.

5. Nawozy sztuczne.

Jak wiadomo Rząd i kraj wdrożyli w roku 1897 akcję celem podniesienia chowu bydła w Nowotarszczyźnie. Uzupełnieniem tej akcji było udzielenie subwencji rządowej 3000 złr., płatnych w 3 rocznych ratach po 1000 złr., na zakupno nawozów, przeznaczonych dla poprawienia jakości łąk, których właściciele otrzymali bydło ze subwencji z dopłatą 25% zakupione. Na podstawie planu zużycia, wypracowanego przez prof. Lubomęskiego Władysława, Komitet zakupił $1\frac{1}{2}$ wagonu Tomasy i $2\frac{1}{2}$ wagonu kainitu; za podstawę obrachunku przyjęto 3 kg. Tomasy i 5 kg. kainitu na morgę. Sekretarz Towarzystwa rolniczego okręgowego w Nowym Targu p. Grabowski w charakterze delegata Komitetu zajął się dopilnowaniem i rozdziałem tej subwencji.

Prócz tego Komitet zwracał baczną uwagę na sprawę organizacyi handlu sztucznymi nawozami. Komitet doszedł do przekonania, że właściwa ocena zdolności kredytowej stowarzyszonych, oraz wyszukanie tanich

a dobrych źródeł nabycia towarów rozstrzygają w pierwszym rzędzie o powodzeniu stowarzyszeń zajmujących się zakupem płodów rolniczych, a w szczególności sztucznych nawozów na wspólny rachunek. Pierwszemu z tych warunków mogą zadosyćuczynić z natury rzeczy tylko stowarzyszenia miejscowe, natomiast organizacja centralna, zamawiająca wielkie masy towarów, jest w stanie uzyskać lepsze warunki od fabrykantów. Z tego wynika, że zawiązkiem działalności handlowej powinny być instytucje lokalne, które jednak później w miarę swego rozwoju dążyć będą w własnym dobrze zrozumianym interesie do połączenia i centralizacji zamówień.

Wobec tego stanu rzeczy Komitet wysłał okólnik do Towarzystw rolniczych okręgowych, zachęcający do zajęcia się sprawą organizacji handlu sztuczными nawozami i zapowiedział wdrożenie akcji, zmierzającej

do centralizacji, oraz do silniejszego ugruntowania handlu sztuczными nawozami przez ujęcie go w stałe i charakterem przedsiębiorstwa wskazane formy.

6. Doświadczenia polowe.

Za rok 1896 ogłosił referent tej sprawy w łonie Komitetu prof. Dr. Władysław Lubomęski osobne drukowane sprawozdanie. Obecnie niestety liczba doświadczeń polowych, przeprowadzonych przez rolników zachodniej części kraju, znacznie się zmniejszyła, przeto niema materiału do ogłoszenia osobnego sprawozdania.

To, co profesorowi Lubomęskiemu nadesłano, ogłoszono w łamach »Tygodnika rolniczego«.

Jest nadzieja, że w roku 1898 stacya doświadczalna wywoła żywszy ruch na tem polu.

IV. Sprawozdanie z czynności hodowlanych.

Sekcja hodowlana zajmowała się sprawami hodowli bydła rogatego, koni, trzody chlewnej, owiec i drobiu, jakoteż i sprawami mleczarstwa.

Skład sekcji hodowlanej:

Przewodniczący:

Karol Czecz, Wiceprezes Towarzystwa.

Członkowie:

Prof. Dr Adametz Leopold, Konopka Stefan, Prof. Dr Lubomęski Władysław, Lippoman Alfons, Ostaszewski Stanisław, hr. Potocki Andrzej, hr. Rey Mikołaj i Żeleński Władysław.

Urzednicy:

Sandoz Feliks, kr. instruktor hodowlany i Bojanowski Stefan, sekretarz dla spraw hodowlanych.

Sekcja odbyła w 1897 r. 10 posiedzeń i załatwiła na tych posiedzeniach: prezydyalnie 1004 ekshibitów; okólników wysłała 17, urgensów 6, petycyj 21 i to 7 do c. k. Namiestnictwa, 4 do Wydziału kraj. i 10 do c. k. Ministerstw.

Skutkiem otrzymanych subwencyj państwowych i krajowych, oraz skutkiem coraz więcej rozpowszechniającego się przekonania sfer rolniczych, jak wielkiej doniosłości w gospodarstwach nowych jest chów inwentarza, sekcyja hodowlana, w porównaniu do lat ubiegłych, rozszerzyć musiała znacznie swą działalność, przyczem zaznaczyć wypada, że i Towarzystwa rolnicze okręgowe, załatwiając z wyżej wymienionego powodu więcej spraw, dotyczących chowu inwentarza, zwiększyły tem samem i działalność sekcji hodowlanej komitetu.

Dalej — otrzymana kwota subwencyjna na podnie-

sienie hodowli bydła w pow. Nowego Targu, gdzie zaraza płuc, zawleczona z Węgier, wielkie spowodowała spustoszenie, zwiększyła również czynność sekcji hodowlanej. Nie mniej i wystawa czerwonego bydła polskiego, urządzona w czerwcu 1897 r. w Krakowie, której fachowem przeprowadzeniem zajmowała się sekcyja hodowlana, przyczyniła się również do zwiększenia jej agend.

Przystępując do sprawozdania z poszczególnych działów hodowlanych, wyrazić wypada podziękowanie JW. panu Władysławowi Struszkiewiczowi, radcy ministeryalnemu i Inspektorowi kultury krajowej, za gorliwe popieranie w c. k. Ministerstwie wszystkich spraw, dotyczących podniesienia hodowli inwentarza w obrębie działalności Towarzystwa naszego.

1. Bydło rogate.

A. Obory zarodowe pełnej krwi.

Po koniec 1897 r. było obór zarodowych pełnej krwi 16 większych i 5 małych włościańskich z 270 sztukami zarodowymi i to:

- 1) Rasy Pinzgau 1 obora z 15 sztuk. zar.
- 2) » Simmenthal 1 » z 5 » »
- 3) » Oldenburg 2 obory z 47 » »
- 4) » Czerw. polsk. 12 obór więk. i 5 mniejsz. z 203 sztuk. zar.

Przybyło więc w r. 1897 2 większe obory pełnej krwi i 5 małych włościańskich. W załączniku Nr. 1 podany jest spis obór zarodowych pełnej krwi z dokładnem oznaczeniem miejscowości, rasy bydła, wagi i mleczności.

Nadmienić tutaj wypada, że po koniec 1897 r. założone zostały 2 obory większe pełnej krwi rasy czer-

wonej polsk. i to jedna w Siedliskach w pow. Grybow-
skim u p. Macieja Mączyńskiego, druga zaś w Kasinie
wielk. w pow. Limanowskim u p. Adrzeja Chwaliboga;
każda z tych dwóch nowo założonych obór składa się
z 1 buhaja i 6 krów. Oprócz tych dwóch wyż wymie-
nionych większych obór, założonych zostało po koniec
1897 r. jeszcze 5 małych włościańskich, również rasy
czerw. polskiej, z których 4 składają się każda z 1 bu-
haja i 2 krów, jedna zaś i to w Łękach gór. składa się
tylko z jednej krowy, ponieważ w miejscowości tej zo-
stała równocześnie umieszczona jedna obora włościańska
z 1 buhaja i 2 krów.

Dwie większe obory pełnej krwi, rasy czerw. polskiej
przeniesione zostały z końcem 1897 r. z jednej miejsco-
wości do drugiej, i to oborę z Kalwaryi przeniesiono do
Drogini, z Rudnika zaś do Zbydniowa.

B. Obory zarodowe pół krwi.

Po koniec 1897 r. było obór zarodowych pół krwi
21 i to:

czerw. rasy polsk.	4
oldenburskiej	3
wschodnio fryzyjskiej	6
simmenthalskiej	7
pinzgau	1
Razem	21

w miejscowościach i u pp. hodowców jak wykazuje za-
łącznik 2.

Zwiniętych natomiast zostało w 1897 r. 8 obór zar.
pół krwi i to:

- 1) w Słupcu rasy wschod. fryzyjskiej
- 2) » Podleszanach » » »
- 3) » Piekarach » » »
- 4) » Kliszowie » » »
- 5) » Komornikach » simmenth.
- 6) » Jasieniu » »
- 7) » Nowodworze » »
- 8) » Glinach mał. » »

C. Stacje buhai subwencyjnych.

Stacyj buhai subwencyjnych było po koniec 1897 r.
155, oprócz tych było jeszcze 14 stacyj buhai subwen-
cyonowanych. W porównaniu do r. 1896 widzimy powię-
kszoną ilość stacyj buhai subwencyjnych:

w Tow. roln. okręgów.	Brzeskim	o	3
» » »	Bocheńskim	»	3
» » »	Jasielskim	»	6
» » »	Krakowskim	»	3
» » »	Nowo Tarskim	»	11
» » »	Nowo Sąddeckim	»	2
» » »	Wielickim	»	1 i
» » »	Pilzneńskim	»	5 (zu-

pełnie nowych).

Zmniejszono liczbę subwencyjnych stacyj buhai wi-
doczną w porównaniu do r. 1896:

w Tow. roln. okręgów.	Mieleckim	o	2
» » »	Tarnowskim	»	1
» » »	Wadowickim	»	1

Co do rasy buhai subwencyjnych, to jak wykazuje
załącznik 3, przeważna ilość była w r. 1897 rasy czer-
wonej polskiej, następnie rasy oldenburskiej, potem sim-
menthalskiej. Rasy fryzyjskiej tylko bardzo nieznaczna
ilość, a rasy Wilstermarch była tylko jedna stacya.

D. Premiowania.

W roku 1897 odbyło się premiowanie bydła w 35
miejscowościach. Pierwsze premiowanie odbyło się d. 13
kwietnia w Jodłowej, a najpóźniej odbyły się premiowa-
nia w Mogilanach i Komornikach, bo dopiero 9 paździer-
nika. To opóźnienie premiowań w r. 1897 miało dwie
przyczyny — raz wystawa czerwonego bydła polskiego,
urządzona w czerwcu w Krakowie była powodem, że
inspektorat hodowlany komitetu przy rozległych zajęciach
wystawowych nie mógł w przepisany zwykle czasie
zajmować się tak, jakby się to należało premiowaniem
bydła na wiosnę — a następnie, że rozpowszechniona
choroba racie i pyska nie pozwalała na spęd bydła na
terminy często już wyznaczone. Jak wykazuje załącznik 4,
największą ilość do premiowania przyprowadzono w Suł-
kowicach 2 października, bo aż 430 sztuk, następnie
w Grybowie, gdzie było 330 sztuk, w Komornikach wi-
dzimy przedstawionych do premiowania sztuk 309, w Jo-
dłowniku i w Willanowicach po 250, w Mogilanach i No-
wym Sączu po 200. Najmniejszą ilość sztuk, bo tylko 16,
widzimy w Ujściu rusk., następnie w Jaworowie, gdzie
nie więcej, jak 40 sztuk przedstawiono do premiowania.

E. Cieleciarnie.

Celem wychowu odpowiedniego materiału hodowla-
nego bydła rasy czerw. polskiej, założoną została w r.
1897 jedna cieleciarnia tej rasy i to w Kozach u p. Dra
Hermana Czecha.

Jeszcze w r. 1896 Komitet odstąpił od dawniejszego
sposobu zakładania cieleciarni przez zakupno cieląt, a na-
tomiasz uchwalił:

- 1) Kupowanie odrazu sztuk dorosłych od hodowców.
 - 2) Co do wartości hodowlanej sztuk przez hodow-
ców do zakupna przedstawionych, to rozstrzyga inspektor
hodowlany, ewentualnie Komitet.
 - 3) Odbieranie sztuk z cieleciarni po ukończeniu okresu
wychowawczego przeprowadza ad hoc wybrana komisya,
ewentualnie inspektor hodowlany.
 - 4) Za sztuki do cieleciarni oddane, a z powodu nie-
odpowiedniego rozwinięcia do dalszej hodowli nie wzięte,
otrzymuje hodowca, cieleciarnię utrzymujący, od przy-
rostu po 5 ct. za 1 kilogr. żywej wagi.
 - 5) Wysokość ceny, po której w r. 1897 Komitet za-
kupywał z cieleciarni sztuki zarodowe do dalszej hodowli
wynosiła 45 ct. za 1 klg. żywej wagi z potrąceniem 5%.
- Na dniu 29 listopada 1897 r. nastąpił odbiór sztuk

z cielęciami w Kozach przez Komisję składającą się z pp. Wice-Prezesa Karola Czeczka, Stefana Konopkę, delegata Komitetu i Feliksa Sandosa, inspektora hodowlanego. Z przedstawionych 31 sztuk wybrano 17 krów i jałówek, oraz 4 buhaje za kwotę 2531 złr. 65 ct. wa. Reszta sztuk w ilości 10 przez Komisję uznana została jako nie nadająca się do dalszej hodowli, a p. hodowcy, cielęciami utrzymującemu, wypłacono 102 złr. 50 ct. za wagę przyrosłą.

Ze sztuk z cielęciami w Kozach na dniu 29 listopada 1897 r. odebranych utworzono w myśl konkursu z dnia 29 kwietnia 1897 roku L. 681 2 większe obory zarodowe i to, jak wyżej wspomniano, w Kasinie wiel. i Siedliskach, oraz 5 małych obór włościańskich, a mianowicie w Łękach górnych 2, w Machowie zaś, Niepołomicach i Targowisku po jednej.

F. Akcja hodowlana w pow. Nowy Targ.

Jak wyżej wspomniano, do ważniejszych spraw, którymi sekcyja hodowlana zajmowała się w r. 1897, zaliczyć należy akcję hodowlaną w pow. Now. Targu.

Po długich staraniach, petycyje o udzielenie subwencji na podniesienie, wskutek płucnej zarazy znacznie upadłej hodowli bydła rogatego w pow. Now. Targu, przychylnie w ten sposób załatwione zostały, że Komitet otrzymał na ten cel wyż wymienioną subwencję państwową w kwocie 6846 złr., krajową zaś w kwocie 5000 złr. Prócz tego komitet otrzymał na podniesienie kultury roślin pastewnych w pow. Now. Targu subwencję państwową 3000 złr., płatnych w trzech po sobie idących rocznych ratach po 1000 złr.

Z uzyskanej subwencji krajowej i państwowej nabył komitet jeszcze w 1896 r. 25 krów i 4 buhaje rasy czerwonej polskiej, które rozdzielił wedle propozycji i wskazówek Tow. roln. okręgowego w Nowym Targu. Główna akcja zakupna i rozdzielania sztuk zarodowych nastąpiła w 1897 r., w którym zakupiono i rozdano między hodowców pow. Now. Targu 71 krów i 11 buhai, które umieszczone zostały, jak wskazuje załącznik 5.

Komitet zakupił w r. 1897 r. bydła dla pow. Now. Targu z pieniędzy subw. za kwotę 8571 złr. 16 ct., a hodowcy, otrzymujący bydło w r. 1897, byli obowiązani płacić do kasy Komitetu 25% ceny zakupna. Hodowcy, którzy bydło otrzymali jeszcze w r. 1896, nie byli obowiązani do płacenia tych 25%.

G. Szczepienie tuberkuliną.

Na ten cel otrzymał Komitet w r. 1897 z c. k. ministerstwa roln. 500 złr. subwencji rządowej, a na posiedzeniu z 21 września postanowił wystosować okólnik do Tow. roln. okręg. tej treści, że koszta szczepienia tuberkuliny, o ile na to kwota subwencyjna starczyć będzie, Komitet pokryje z funduszu na ten cel otrzymanego, pod tym jednakowoż warunkiem, że sztuki szczepione pozostaną przez pół roku u tego samego właściciela, a to dlatego, aby po pół roku mógł powtórzyć szczepienie.

Przeprowadzenia tego próbnego szczepienia tuberkuliny podjął się p. Prof. Bujwid, któremu wyrazić tutaj wypada podziękowanie za tak gorliwe zajęcie się sprawą i oznaczenie tak niskiej ceny za tuberkulinę, jaką jest 25 cent. od sztuki szczepionej. Panowie asystenci z laboratorium Prof. Bujwida, delegowani do przeprowadzenia szczepienia w poszczególnych oborach, otrzymywali po 7 złr. 50 ct. dyet dziennych oraz zwrot kosztów podróży. W r. 1897 przeprowadzono szczepienie w 3 następujących oborach: 1) w Przyborowie w oborze hr. Mikołaja Reya 9 listopada, 2) w Grójcu w oborze p. Dra Stefana Surzyckiego d. 16 listopada i 3) w Klimkówce w oborze p. Stanisława Ostaszewskiego 17 grudnia.

Późniejsze szczepienie w 5 jeszcze oborach należy już do czynności Komitetu w r. 1898. Nadmienić tutaj jednak już teraz wypada, że bydło kraj. rasy czerw. polskiej wykazało bezwarunkowo najmniejszy procent sztuk reagujących, bo podczas gdy w oborach rasy rozmaitej reagowało aż 64.6%, to w oborach rasy kraj. czerw. polskiej reagowało tylko 17.42% sztuk szczepionych!

H. Wystawa czerwonego bydła polskiego.

W dniach 12, 13 i 14 czerwca 1897 r. urządziło Towarzystwo hodowców czerwonego bydła polskiego wystawę w Krakowie. Czynności kasowe i korespondencyje przeprowadzało Biuro komitetu, wyszukanie zaś sztuk wystawowych powierzono p. Sandozowi, inspektorowi hodowlanemu.

H. Wystawa czerwonego bydła polskiego.

Wystawę otworzył J. E. minister hr. Ledebur w towarzystwie pp. radcy dworu Herzmanowskiego, sekretarza ministeryalnego dra Poppa, radcy rządowego Struszkiewicza, delegata Laskowskiego oraz członków komitetu wystawowego.

Na wystawie znajdowało się 225 sztuk, jakkolwiek jeszcze nie zupełnie wyrównanych co do budowy, świadczących jednak najwymowniej o tożsamości rasy, która oparła się krzyżowaniu z rasami zagranicznymi i zachowała pierwotność typu tak co do budowy, jak maści i cennych zalet przyrodzonych.

Do Komisji sędziów należeli pp.: prof. dr. Holdeleiss z Wrocławia, radca dworu Herzmanowski z ministerstwa rolnictwa, Inspektor kultury krajowej radca Władysław Struszkiewicz, Poseł i Prezes Tow. roln. cieszyńskiego, Jerzy Cienciąła, Jan Breuer ze Lwowa, prof. Pańkowski z Dublan, Hr. Andrzej Potocki, oraz profesorowie Studium roln. w Krakowie pp. Dr Adametz i Lubomęski. Komisji przewodniczył jako prezes honorowy Prezes Tow. Roln. krak. Hr. Franciszek Mycielski.

Do premiowania wyznaczone zostały następujące premie dla grupy I:

A. za kolekcje (bydło dworskie) 1) dwa dyplomy honorowe c. k. Tow. roln. krakowskiego, 2) jedna na-

groda honorowa Tow. roln. okręgow. Wielickiego (puhar srebrny), 3) jeden wielki medal srebrny i jeden dyplom uznania, 4) jeden medal srebrny i jeden dyplom uznania, 5) jeden wielki medal srebrny.

B. za pojedyncze sztuki: 1) jeden wielki medal srebrny, 2) dziewięć małych medali srebrnych, 3) dwadzieścia medali brązowych;

dla grupy II (bydło włościańskie) I nagroda: jeden wielki medal srebrny i 100 koron, II nagroda: jeden mały medal srebrny i 100 koron, III nagroda (cztery po 60 koron), IV nagroda (osiem po 40 koron), V nagroda (dwanaście po 20 koron), VI nagroda (osiem po 1 dukacie w złocie) i VII nagroda (dwadzieścia po 10 koron).

Wyż wymienione nagrody w następujący sposób wystawcom przyznane zostały:

W grupie I 1) Romer Stefan z Jodłownika dyplom honorowy za kolekcje, jeden wielki medal srebrny za buhaja i medal brązowy za krowę, 2) Czecz Herman z Kóz dyplom honorowy za kolekcję, cztery medale srebrne za cztery pojedyncze sztuki, 6 medali brązowych za sześć sztuk pojedynczych. 3) Artwiński Jan z Ostrówka nagrodę honorową (puhar srebrny), dyplom uznania za kolekcje, dwa medale brązowe za dwie pojedyncze sztuki, 4) Ostaszewski Stanisław z Klimkówki wielki medal srebrny i dyplom uznania za kolekcję, jeden medal srebrny i 3 medale brązowe za pojedyncze sztuki, 5) Czecz Karol z Bierzanowa medal srebrny i dyplom uznania za kolekcję medal srebrny i 2 medale brązowe za pojedyncze sztuki, 6) Konopka Stefan z Głogoczowa, wielki medal srebrny za kolekcję i 2 medale brązowe za pojedyncze sztuki.

Oprócz tego w grupie I otrzymali za pojedyncze sztuki: 1) Mars Zygmunt z Limanowej dwa medale srebrne i jeden brązowy, 2) hr. Mikołaj Rey z Przyborowa jeden medal srebrny i jeden brązowy, 3) szkoła roln. w Kobiernicach jeden medal srebrny i 4) kraj. szkoła roln. w Czernichowie dwa medale brązowe.

W grupie II przyznano: 1) Bartoszowi Janowi z Mostów wielki medal srebrny i 100 koron, 2) Butorowi Wojciechowi z Abramowic mały medal srebrny i 100 koron, 3) Drożdżowi Janowi z Jodłownika mały medal srebrny i 60 koron.

Nagrody pieniężne rozdzielone zostały w ten sposób, że 1) po 60 koron otrzymało 3 włościan 2) po 40 koron 8 włościan, 3) po 20 koron 12 włościan, 4) po 1 dukacie w złocie (nagrada Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych we Lwowie) otrzymało 8 włościan i 5) po 10 koron otrzymało 20 włościan.

Podczas wystawy był przeprowadzony konkurs mleczności którym kierowali pp. dr. Waleryan Klecki docent uniwersytetu Jagiellońskiego, Sandoz Feliks inspektor hodowli, Biedroń Jan kr. instruktor mleczarstwa i Bojanowski Stefan sekretarz dla spraw hodowlanych. Rezultat konkursu mleczności był następujący: Największy wydatek od jednej krowy z jednego udoju wynosił 9.3 kg.,

najmniejszy 2,6 kg.; największy wydatek mleka od jednej krowy w ciągu całego dnia wynosił 21,9 kg., najmniejszy 10,1 kg.

Najwyższa procentowa zawartość tłuszczu, wynosiła 4.8%, najniższa 2.25%; przeciętna zawartość procentowa tłuszczu z mleka wszystkich krów i ze wszystkich trzech udojów wynosiła 3.9%.

Przy konkursie mleczności przyznano w następujący sposób nagrody: I nagrodę 100 koron otrzymał Flasz Antoni z Heczmarowic, II nagrodę 40 koron Konopka Stefan z Głogoczowa, III nagrodę 30 koron Nikiel Franciszek z Heczmarowic, IV nagrodę 20 koron Butor Wojciech z Abramowic, V nagrodę 15 koron Mika Katarzyna z Wilamowic, VI nagrodę 10 koron Głuszek Wawrzyniec a VII i ostatnią 5 koron otrzymał Cudek Franciszek z Wilkowiska.

I. Konie.

Po dłuższych staraniach uzyskało Towarzystwo na podniesienie hodowli koni roboczych i włościańskich subwencję państwową i krajową po 1666 złr. 66 ct, w łącznej kwocie 3333 złr. 32 ct. na 6 po sobie następujących lat, poczynając od r. 1897.

Subwencję tę postanowił komitet w znacznej części ($\frac{2}{3}$) użyć na subwencyonowanie licencyonowanych ogierów, odpowiednich do produkcji koni roboczych i włościańskich i to po 150 złr. rocznie.

Skutkiem tego ogłosił okólnikami po trzy razy, że ma zamiar utworzyć 14 stacyi ogierów i to:

Na okręg Tow. roln. w Bochni . . .	2 stacye
» Dembicy . . .	2 »
» Wieliczce . . .	4 »
» Rzeszowie . . .	2 »
» Tarnowie . . .	1 »
» Now. Sączu . . .	1 »
» Krakowie . . .	1 »
» Jaśle . . .	1 »

Zgłoszenia o subwencji dla licencyonowanych ogierów wpłynęły z początku tak nieliczne, że w r. 1897 wypłacone być tylko mogły 3 pierwsze raty na ten cel przeznaczonej kwoty po 75 złr. w łącznej sumie 225 złr. i to:

- 1) w Tow. roln. okręgowem Rzeszowskiem dla p. Osypki 75 złr.
- 2) w Tow. roln. okręgowem Jasielskiem dla p. Kłosińskiego 75 złr.
- 3) w Tow. roln. okręgowem Mieleckiem dla p. Stachonia 75 złr.

Pozostałą rentę funduszu subwencyjnego, na przedstawienie sekcji hodowlanej postanowił Komitet na posiedzeniu 20 grudnia 1897 r. zużyć na zakupno po 600 złr. 5 ogierów, zdatnych do produkcji koni roboczych

i włościańskich. W tym celu ogłoszony został konkuus do L.: 973 na dzień 20 grudnia, a przeprowadzenie tej sprawy należy do czynności Komitetu w r. 1898.

Na ankiecie w sprawie rewizji kierunku chowu koni w Galicyi, zwołanej w skutek reskryptu wysokiego c. k. Ministerstwa z d. 26 maja 1897, odbytej w dniach 24 i 25 czerwca 1897 r. c. k. Towarzystwo roln. krakowskie reprezentowane było przez pp. Stanisława Ostaszewskiego z Klimkówki i Ludwika Seeling von Saulenfels z Izdebnika.

Walne zgromadzenie uchwaliło d. 11 czerwca 1897 1) Komitet c. k. Tow. roln. krak. zechce poczynić odpowiednie kroki, aby ogiery rządowe krwi wschodniej, które przychodzą na stacye do Zachodniej Galicyi, przysyłane bywały roślejsze i silniejsze, jak te, które dotąd bywały. Komitet wystosował dnia 1 października 1897 r. L.: 691 do c. k. Namiestnictwa i do c. k. Ministerstwa wojny petycję, na którą na dniu 16 listopada 1897 r. L.: 96.336 odpowiedziało c. k. Namiestnictwo, że »życzeniu Komitetu w miarę możliwości stanie się zadość«. 2) Komitet c. k. Tow. roln. krak. zechce odpowiednie poczynić kroki, aby cenę koni cztero i pięcioletnich, przez komisye asenterunkowe do wojska kupowanych, podniesiono do 500 złr., koni zaś trzechletnich z 325 złr. na 400 złr.

Komitet wystósował w tej sprawie d. 1 października 1897 roku L.: 692 petycję do c. k. Ministerstwa rolniczego na którą jednak Ministerium żadnej nie dało odpowiedzi.

K. Trzoda chlewna.

Jeszcze w r. 1896 zwróciła sekcya uwagę na konieczność poparcia hodowli trzody chlewnej i w tym celu udał się Komitet do Wys. c. k. Minist. roln. z postulatem o udzielenie subwencji państwowej, któraby umożliwiła Komitetowi wytworzenie zawodu trzody chlewnej odporniejszej na choroby, a zarazem finansowo ułatwiła rozpowszechnienie tego zawodu trzody chlewnej po kraju.

Postulat Komitetu przedstawiający potrzebę udzielenia na ten cel przez 4 lata po 5000 złr. subwencji znalazł w Wys. c. k. Ministerstwie aprobatę, a w r. 1897 zostata wypłaconą I rata w kwocie 5000 złr. w. a.

Komitet po dokładnem zbadaniu sprawy, do tego przyszedł przekonania, że do wytworzenia zawodu trzody chlewnej na choroby odporniejszej, najodpowiedniejszym materiałem jest czysta rasa świń krajowych. Komitet postanowił utworzyć na początek jedną chlewną »zarodowo-podstawową« ze sztuk tej rasy, celem rozpowszechnienia sztuk zarodowych, mających służyć jako mate-

ryał do tworzenia dalszych chlewów zarodowych, któreby miały za cel rozszerzyć hodowlę tego gatunku trzody, która przy odpowiedniej odporności na choroby, równocześnie daje najlepsze spieniężenie podanej paszy.

Komitet rozpisał d. 28 czerwca 1897 r. L.: 432 konkurs na jedną taką chlewnię »zarodowo-podstawową« trzody rasy kraj. a na posiedzenie 21 września przydzielił ją p. Stanisławowi Duninowi w Głębovicach.

Zakupno sztuk zarodowych do tej chlewni podstawowej nastąpiło dopiero w listopadzie 1897 r.

Opóźnienie zakupna wynikało z tego powodu, że rozpowszechniona choroba trzody po kraju, nie dozwoliła na sprowadzenie sztuk zakupionych na miejsce ich przeznaczenia.

W roku 1897 zakupiono 4 maciory w okolicy Niepołomic, a w Woli Zabierzowskiej 1 maciore i 1 knura. Dalsze zakupno sztuk do chlewni zarodowo-podstawowej należy już do czynności Komitetu w r. 1898.

W r. 1898 nastąpi założenie co najmniej 4 chlewni zarodowych i 2 chlewni wychowawczych, które przeważnie składać się będą ze sztuk wychowanych w chlewni »zarodowo-podstawowej«.

L. Chów owiec.

Subwencya państwowa na podniesienie chowu owiec wynosiła w r. 1897 tylko 200 złr. Wobec tak małej kwoty, Komitet nie mógł rozwinąć żadnej większej akcji i skutkiem tego ograniczyć się musiał tylko do partycypowania w większem zakupnie owiec rasy »Czuszaków« z c. k. Towarzystwem gosp. galicyjskiem we Lwowie.

Zakupionych w ten sposób 10 maciorek i 1 barana umieścił Komitet u gospodarza Kamińskiego Wojciecha w Szaflarach w pow. Nowy Targ, gdzie chów owiec na większą odbywa się skalę. a rasa Czuszaków, mniej delikatna i wybredna, znosząca ostry klimat i lichtsą karmę, w pow. Nowotarskim zupełnie dobrze tamtejszym celom i warunkom hodowlanym odpowiada.

M. Chów drobiu.

Na podniesienie chowu drobiu otrzymało Towarzystwo w r. 1897 subwencyę państwową tylko w kwocie 200 złr. Po zbadaniu sprawy, przeznaczył komitet na propozycję sekcji hodowl. tę nieznaczną subwencyę częścią na premiowanie podczas wystawy drobiu w Jarosławiu w r. 1897, częścią na zakupno sztuk zarodowych i rozdzielanie ich do dalszego rozmnożenia między członków Towarzystwa chowu drobiu i królików w Jarosławiu.

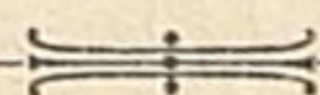
WYKAZ

obór zarodowych subwencyonowanych,

obór zarodowych pół-krwi,

stacyi buhai subwencyjnych i cieleciarni

za rok 1897.

W Y-

Stan obór zarodowych subwen-

Nr. obory zarodowej	Właściciel obory zarodowej	Miejscowość	Rasa	Liczba sztuk całej obory zarodowej							
				Krowy dojne	Jałowice cielne	Cieliczki	Buhaje rozpłodniki	Buhaje wyżej roku	Buhajki niżej roku	Ogółem	
1	Dr. Herman Czeż	Kozy	Czerwona polska	24	—	9	1	2	8	44	
2	Czeż Karol	Bierzanów	» »	11	2	5	1	—	2	21	
3	Rudnicki Kazimierz	Łukowica	Pinzgau	8	—	4	1	—	2	15	
4	Rudziński Oskar	Osiek	Oldenburg	8	2	5	1	4	2	22	
5	Jordan Adam	Więckowice	Simenthal	2	1	1	1	—	—	5	
6	Dolański Stanisław	Baranów	Oldenburg	14	—	5	1	—	5	25	
7	Hr. Rey Mikołaj	Przyborów	Czerwona polska	3	—	2	1	—	—	6	
8	Bzowski Kazimierz	Droginia	» »	7	—	—	1	—	—	8	
9	Horodyński Zbigniew	Zbydniów	» »	6	—	—	1	—	—	7	
10	Konopka Stefan	Głogoców	» »	10	2	4	1	—	3	20	
11	Artwiński Jan	Ostrówek	» »	13	—	2	1	2	2	20	
12	Fink Adam	Komorniki	» »	7	—	4	2	—	—	13	
13	Wiktor Józef	Wójkówka	» »	—	10	2	2	1	—	15	
14	Zduń Jan	Raba wyżna	» »	16	—	2	2	—	2	22	
15	Mączyński Maciej	Siedliska	» »	6	—	—	1	—	—	7	
16	Chwalibóg Andrzej	Kasina Wielka	» »	6	—	—	1	—	—	7	
17	Wiącek Wojciech	Machów	» »	2	—	—	1	—	—	3	
18	Pieczonka Józef	Niepołomice	» »	2	—	—	1	—	—	3	
19	Placek Józef	Łęki górne	» »	1	—	—	—	—	—	1	
20	Skwara Jan	Targowisko	» »	2	—	—	1	—	—	3	
21	Smoleń Bartłomiej	Łęki górne	» »	2	—	—	1	—	—	3	
Razem . . .				150	17	45	23	9	26	270	

K A Z

cyonowanych z końcem 1897 r.

Załącznik I.

Liczba sztuk własnością Komitetu będących				Waga w kilogramach		Mleczność			UWAGA
Buhaje rozpłodniki	Krowy dojne	Jałowki	Ogółem	przeciętna krów	rozpłodnika	przeciętna roczna litrów	dzienna litrów	na 1 kilo żywej wagi	
—	—	—	—	420	600	od 20 krów 1700	4.7	3.9	4.5% tłuszczu
—	—	—	—	413	550	1203	3.3	3.0	4.4% tłuszczu
1	6	—	7	340	520	1200	3.3	3.5	4.0% tłuszczu
1	2	—	3	590	750	2450	6.7	4.2	3.9% tłuszczu
1	1	—	2	580	510	1800	4.9	3.1	3.45% tłuszczu
—	—	—	—	510	880	1318	3.7	2.6	3.3% tłuszczu
1	3	—	4	388	560	1890	5.2	4.9	
1	7	—	8	350	460	Obora przeprowadzona w roku 1897 z Kalwaryi			
1	6	—	7	360	480	» » » » z Rudnika			
1	6	—	7	355	540	1300	3.6	3.7	
1	6	—	7	314	550	1176	3.3	3.7	4.7% tłuszczu. Bydło przebyło zarzę pyskową
1	6	—	7	394	480	1630	4.5	4.1	Obory założone w r. 1896.
1	6	—	7	330	430	Krowy świeżo wycielone			
1	6	—	7	368	374	od 3 krów 2062	5.6	5.6	
1	6	—	7	—	—	—	—	—	Obory utworzone z końcem r. 1897 z cielęciami w Kozach.
1	6	—	7	—	—	—	—	—	
1	6	—	7	—	—	—	—	—	
1	2	—	3	—	—	—	—	—	
1	2	—	3	—	—	—	—	—	
—	1	—	1	—	—	—	—	—	
1	2	—	3	—	—	—	—	—	
1	2	—	3	—	—	—	—	—	
17	76	—	93	—	—	—	—	—	

Wykaz obór zarodowych pół-krwi po koniec 1897 r. Załącznik 2.

Nr. porządkowy	Miejscowość	R a s a	Nr. porządkowy	Miejscowość	R a s a
1	Jodłownik	Polska czerwona	12	Jasionka	Wschodnio-Fryzyjska
2	Gromnik	» »	13	Hyżne	» »
3	Wołowice	» »	14	Żarnowiec	Simmenthalska
4	Toporzyska	» »	15	Żyznów	»
5	Zdrohec	Oldenburska	16	Stryszów	»
6	Łęki	»	17	Bogoniewice	»
7	Zakrzów	»	18	Wróblowice	»
8	Niziny	Wschodnio-Fryzyjska	19	Tarnowiec	»
9	Pogorzyce	» »	20	Jedlicze	»
10	Śledziejowice	» »	21	Brzezna	Pinzgau
11	Krzywaczka	» »			

Wykaz stacyi buhai subwencyjnych za rok 1897. Załącznik 3.

Liczba porz.	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Miejsce	Ilość buhai	Rasa	Właściciel stacyi	U W A G A
1	B i a l a	Grojec	1	Wilsterm	Stonawski Adam	
		Malec	1	Oldenburg	Haempel Karol	
		Osiek	1	Czerwona polsk.	Haempel Karol	
		Bestwina	1	» »	Grygierec Józef	
		Wilamowice	1	» »	Kaleta Jan	
		Nowawieś	1	» »	Wojciech Józef	
		Kobiernice	1	» »	Kraj. niż. szkoła roln.	
		Koży	1	» »	Michnik Jan	
		Osiek	1	» »	Kramarczyk Franc.	
		Żywiec	1	» »	Białek Jan	
2	B o c h n i a	Bochnia	1	Wsch. fryzyj.	Kronenberg Katarzyna	
		Wola batarska	1	Simmenthal	Pawełek Wojciech	
		Mikluszowice	1	»	Sadulski Jan	
		Rajbrot	1	Czerwona polsk.	Olkuski Grzegorz	
		Leszczyna	1	» »	Stachel Szymon	
		Zawada	1	Simmenthal.	Niwicka Wanda	
		Wola	1	»	Staśto Ignacy	
		Ujazd	1	Krajowa	Niwicka Jadwiga	
		Kobylec	1	»	Pnebenbauer Zygmunt	
		Chronów	1	»	Stachoń Stanisław	
		Ujście	1	»	Rzepka Andrzej	
		Łąka górna	1	»	Dr. Rutowski Klemens	

Liczba porz.	Nazwę Tow. roln okręg.	Miejsce	Ilość buhai	Rasa	Właściciel stacyi	U W A G A
3	B r z e s k o	Górka	1	Simmenthal.	Elterlein Władysław	
		Przyborownia	1	»	Łaciński Józef	
		Jasiennica	1	»	Baltaziński Kazimierz	
		Maszkienice	1	»	Bujak Jakób	
		Dębno	1	»	Niebudka Jan	
		Tymowa	1	Czerwona pols.	Lgocki Adolf	
		Lusławice	1	Simmenthal.	br. Gostkowski Floryan	
4	Dembica	Stobierna	1	Czerwona pols.	Małachowski Michał	
		Mała	1	» »	ks. Grochuli Walenty	
		Brzeziny	1	» »	Gąsior Józef	
		Łęki górne	1	» »	Jędrzejowicz Józef	
		Łopuchowa	1	» »	Dr. Strzelbiecki Stan.	
5	J a s i o	Łubno szlachec.	1	Bern.-Simmenth.	Przylecki Józef	
		Lubla	1	»	Dr. Działtowski Jan Kanty	
		Brzyska	1	»	Kotarski Stanisław	
		Niegłowice	1	»	Lisowiecki Antoni	
		Sieklówka górna	1	»	Horodyńska Kazimierz.	
		Trzcinica	1	»	Włodek Stanisław	
		Skołyszyn	1	»	Kółko rolnicze	
		Czeluźnica	1	»	Frystelz Walenty	
		Cieklin	1	Czerwona pols.	Dzieszyński Mikołaj	
		Jedlicze	1	Simmenthal.	Stawiarski Waleryan	
		Szymbark	1	Czerwona pols.	Groblewski Henryk	
		Ujście ruskie	1	» »	Jurczakiewicz	
		Makowiska	1	» »	Filipowicz Edward	
		Siepietnica	1	» »	Metzger Alojzy	
		Olpiny	1	Bern.-Simmenth.	Stadnicki Julian	
Wolica	1	Simmenthal.	Przyłęcki Apolinary			
Birówka	1	Czerwona pols.	Betej Jan	subwencyonowany		
6	K r a k ó w	Kamień	1	Czerwona pols.	Hauser Edward	
		Rakowice	1	Oldenburgska	Łakomicki Józef	
		Wyciąże	1	Czerwona pols.	Mieciak Jan	
		Wadów	1	» »	Dr. Morawski Kazim.	
		Wyciąże	1	Krajowa płowa	Wójcik Franciszek	
		Płaza	1	Oldenburgska	Bulier Jan	
		Wróznice	1	Czerwona pols.	Bocheński Jan	
		Węgrynowice	1	» »	Rogowski Jan	
		Sulechów	1	» »	Broś Piotr	
		Wolica	1	» »	Abratschay Karol	
		Borsutów	1	» »	Jarzyna Jan	
		Kocmyrzów	1	» »	hr. Mycielski Wład	
		Dojazdów	1	» »	» »	
		Rudawa	1	» »	Wątorski Stefan	
		Grojec	1	» »	Dr. Surzycki Stefan	

Liczba porz.	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Miejsce	Ilość buhai	Rasa	Właściciel stacyi	U W A G A
7	M i e l e c	Chmielów	1	Krajowa	Grieswald Jan	
		Grębów	1	»	Maciuba Michał	
		Antoniów	1	Simmenthal.	Śpiewak Michał	
		Witkowice	1	»	Gubernat Adam	
		Chrzastów	1	Oldenburg	Pyż Józef	
		Reisheim	1	»	Schmidt Ludwik	
		Rzędzianowice	1	»	Rządcki Jan	
		Zaleszany	1	Simmenthalska	Jakubik Jan	
		Gawłuszowice	1	Oldenburg	Babula Józef	
		Padew	1	»	Duj Walenty	
		Dąbie	1	»	hr. Romer Zygmunt	
		Zaduszniki	1	»	Berski Michał	
		Cyranka	1	»	Mazur Walenty	
		Padew	1	»	Duj Michał	
		Złotniki	1	»	Duszkiewicz Adam	
		Wychylówka	1	»	Zapałowicz Michał	
		Kliszów	1	»	Blamorski Jan	
Borowa	1	»	hr. Romer Aleksander			
Suchorzów	1	Simmenthalska	Wiącek Józef			
8	N o w y - S ą c z	Załubińcze	1	Pinzgau	Aleksander Juliusz	
		Łączne	1	Bern.-Simmenth.	br. Przychocki Ignacy	
		Lipniczka	1	Pinzgau	Warecki Konstanty	
		Zbyszyce	1	Bern.-Simmenth.	Głębocki Władysław	
		Poreba mała	1	Pinzgau	Pawlikowski Bolesław	
		Brzezna	1	Czerwona pols.	Czechowski Czesław	
		Klęczany	1	Simmenthalska	Zieliński Władysław	
		Tęgoborze	1	Bern.-Simmenth.	Wielogłowski Władysł.	
		Nowy-Sącz	1	»	Dr. Stuber Gustaw	
9	N o w y - T a r g	Łopuszna	1	Czerwona pols.	Lgocki Aleksander	Z 19 stacyi są 4 stacye buhai subwencyjnych utworzonych przez Tow. roln. okręgow. resztę zaś 15 zakupił komitet z funduszów specjalnie na to przeznaczonych.
		Ludzimierz	1	»	ks. Krawczyński Piotr	
		Maniawy	1	»	ks. Grzybczyk Antoni	
		Szczawnica wyż.	1	»	Madeja Józef	
		Witów	1	»	Mateja Tomasz	
		Dział	1	»	Błachuta Wojciech	
		Długopole	1	»	Sąder Jan	
		»	1	»	Długopolski Wawrzyn.	
		Czarny Dunajec	1	»	ks. Brosig Leopold	
		»	1	»	Komperda Franciszek	
		Nowy Targ	1	»	Bełtowski Tadeusz	
		Rokieciny	1	»	Glosser Kałuski Andrzej	
		Zakopane	1	»	hr. Zamoyski Władysł.	
		»	1	»	Pawlica Franciszek	
		Krościenko	1	»	Dziewulski Zygmunt	
		Stare Bystre	1	»	Obrochta Józef	
		Chochołów	1	»	Wieczorek Józef	
Tylmanowa	1	»	Zabrzewski Antoni			
Szaflary	1	»	Kamiński Wojciech			

Liczba porz.	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Miejsce	Ilość buhai	Rasa	Właściciel stacyi	U W A G A
10	R z e s z ó w	Dąbrowa Drabinianka Łukowice Krosne Dylęgówka Hadle Czudec Budy głogow. Rudna Majdan Pstrągowa Zgłobień	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	Oldenburg » » Czerwona polsk. » » » » Oldenburg Czerwona pols. » » » » » » » »	Tow. roln. okręgowe rzeszowskie nie podało nazwisk właścicieli stacyi.	
11	T a r n ó w	Mikołajewice Lisia góra Żelazówka Dąbrówka tuch. Kośna dolna	1 1 1 1 1	Simmenthalska Oldenburgska » » »	Stroszewski Stanisł. Wódczyński Tadeusz Dr. Skowroński Włodz. Zawadzki Zygmunt Stojowski Emil	
12	Wadowice	Graboszyce » Radocza Witanowice Jaszczurowa Żydowice	1 1 1 1 1 1	Tow. roln. okręg. wadowickie nie podało rasy buhai	Chrząszcz Ludwik » » Kunachowicz Stanisław ks. Fiołek Józef Tetschl Franciszek Dziobek Franciszek	
	W i e l i c z k a	Glichów Wola duchacka Wróblowice Kasina Głogoczów Skawina Mogilany Kosocice Komorniki Stronie Korabniki Stadniki Skotniki Lusina Siercza Łosocina górna Jurczyce Zagórzany Dąbie Soboniowice Bierzanów	1 1	Simmenthal. Oldenburg Fryzyjska Krajowa » Oldenburg Fryzyjska » Krajowa » » » Fryzyjska » » Krajowa Fryzyjska Krajowa » Fryzyjska Krajowa	Glaser Jan Bieliński Kazimierz Leśniak Teodor Chwalibóg Andrzej Konopka Stefan Spólnik Andrzej Konopka Stanisław Śliwiński Józef Fink Adam Marszałkowicz Jan Podoba Józef Tomaszewska Leokad. Biesiadecki August Słapa Władysław hr. Bieliński Józef Bzowski Bogusław Haller Olga Reiner Eugeniusz Michałowska Jadwiga Sandoz Feliks Groblicki Józef	Stacya subwencyonowana

Liczba porz.	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Miejsce	Ilość buhai	Rasa	Właściciel stacyi	U W A G A
13	W i e l i c z k a	Grabie	1	Krajowa	Groblicki Józef	stacya subwencyonowana
		Zakrzów	1	»	Krystyan Tomasz	» »
		Bodzanów	1	»	Kapusta Jędrzej	» »
		Tomaszkowice	1	»	Zagórski Jędrzej	» »
		Bilczyce	1	»	Kalita Karol	» »
		Płaszów	1	»	Korpala Jan	» »
		Galkowice	1	»	Góra Antoni	» »
		Darszyce	1	»	Szwagrzyk Wojciech	» »
		Wilkowisko	1	»	Lach Józef	» »
		Krasne	1	»	Piechnik Franciszek	» »
		Podłopień	1	»	Kurek Magdalena	» »
		Rudnik	1	»	Bielica Teodor	» »

PREMIOWANIA.

Liczba porządkowa	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Miejsce wystawy przeglądowej	Kiedy się odbyło		Ile ogółem przy- prowadzono bydła	Ile nagrodzono			
			dnia	miesiąca		buchaje	krowy	jałówki	woły
1	Ropczycko-Pilzneńskie	Jodłowa	13	kwietnia	150	3	15	4	—
2	»	Łęki	17	maja	80	2	26	1	—
3	»	Siedliska	20	»	84	7	5	—	—
4	Wadowice	Andrychów	1	czerwca	170	4	19	2	—
5	Jasło	Gorlice	20	maja	16	1	5	1	—
6	Tarnów	Lisia góra	15	»	60	2	12	6	—
7	Mielec	Rzochów	9	październ.	69	—	—	—	—
8	»	Padew	11	»	135	5	17	—	—
9	Brzesko	Zakliczyn	14	»	61	—	19	8	—
10	Jasło	Jasło	17	maja	140	3	12	5	—
11	»	Jedlicz	18	»	100	6	9	2	—
12	Nowy Sącz	Grybów	3	lipca	330	2	44	7	—
13	»	Nowy Sącz	2	»	200	12	30	1	—
14	Tarnów	Szczucin	26	czerwca	200	6	22	2	—
15	Biała	Wilamowice	1	październ.	250	4	24	4	—
16	Dębica	Dębica	15	września	100	3	5	3	—
17	»	Ropczyce	13	»	80	2	13	2	—
18	Wieliczka	Mogilany	9	październ.	200	5	41	—	—
19	Brzesko	Jadowniki	23	»	60	—	16	4	—
20	Rzeszów	Rzeszów	?	»	?	3	2	1	—
21	»	Głogów	?	»	?	6	—	—	—
22	»	Czudec	?	»	?	5	—	—	—
23	»	Strzyżów	?	»	?	5	5	1	—
24	»	Niebylec	?	»	?	4	1	—	—
25	»	Tyczyn	?	»	?	7	—	—	—
26	»	Błażowa	?	»	?	—	7	1	—
27	»	Jasornik	?	»	?	—	9	—	—
28	»	Kurzyn	29	lipca	50	1	2	9	2
29	Wieliczka	Jodłownik	8	czerwca	250	8	32	15	—
30	»	Komorniki	9	październ.	309	2	36	17	—
31	»	Sułkowice	2	»	430	1	45	17	—
32	Kraków	Bobrek	23	kwietnia	58	4	8	—	—
33	»	Prądnik czerwony	24	maja	96	4	12	1	—
34	»	Jaworzno	24	kwietnia	40	5	11	3	—
35	Biała	Porąbka	2	październ.	70	3	16	2	—

Ile nagrodzono				Ile wydano						U w a g a	
cielęta	obory	Razem	Razem	z funduszków subwencyj- nych		z funduszków Tow. roln. okręg. i darów		Razem			
				Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.		Złr.
—	—	—	22	64	—	—	—	—	146	—	
1	—	—	30	48	50	—	—	—	48	50	
—	—	—	12	37	50	—	—	—	37	50	
—	—	—	25	150	—	72	—	—	222	—	
—	—	—	7	25	—	—	—	—	25	—	
3	—	—	23	135	—	—	—	—	135	—	
—	—	—	—	106	—	—	—	—	106	—	
—	—	—	—	75	—	—	—	—	75	—	
—	—	—	—	75	—	—	—	—	75	—	
—	—	—	—	150	—	100	—	—	250	—	
—	—	—	—	152	50	—	—	—	152	50	
—	—	—	—	150	—	32	50	—	182	50	
2	—	—	45	150	—	50	—	—	200	—	50 złr. z Rady powiatowej
—	—	—	30	160	—	45	—	—	205	—	
—	—	—	32	150	—	75	—	—	225	—	
—	—	—	11	95	—	—	—	—	95	—	
—	—	—	17	55	—	—	—	—	55	—	
—	—	—	46	150	—	82	50	—	232	50	100 Złr. z Rad. pow. Wiel. 32.50 Złr. TRKr. jako dodat.
—	—	—	20	75	—	—	—	—	75	—	
—	—	—	6	35	—	—	—	—	35	—	
—	—	—	6	30	—	—	—	—	30	—	
—	—	—	5	30	—	—	—	—	30	—	
—	—	—	11	42	—	—	—	—	42	—	
—	—	—	5	23	—	—	—	—	23	—	
—	—	—	7	28	—	—	—	—	28	—	
—	—	—	8	27	50	—	—	—	27	50	
—	—	—	9	26	—	—	—	—	26	—	
—	—	—	14	50	—	—	—	—	50	—	
—	—	—	55	—	—	150	—	100	250	—	100 Złr. od Rady pow. wielick.
—	—	—	55	—	—	176	—	50	—	—	50 » » » » »
—	—	—	63	—	—	150	—	50	20	—	50 » » » » »
—	—	—	12	75	—	—	—	—	75	—	
—	—	—	—	135	—	—	—	—	135	—	
—	—	—	19	75	—	—	—	—	75	—	
—	—	—	21	175	50	—	—	—	175	50	

Wykaz bydła subwencyjnego

Nazwisko hodowcy	Miejsce zamieszkania	Ilość odebranego bydła		U w a g a
		krów	buhai	
Kapel Michał	Czarny Dunajec	1	—	
Kapel Wojciech	» »	2	—	
Szaflarski Jan	» »	2	—	
Rytko Ludwik (po Bobku)	» »	1	—	
Pęksa Józef	» »	1	—	
Rojewska Marya	» »	1	—	
Figus Franciszek	» »	1	—	
Harbut Maciej	» »	1	—	
Ks. Brosig Leopold	» »	5	1	
Morawa Hieronim	» »	1	—	
Komperda Franciszek	» »	2	1	
Dziewulski Zygmunt	Krościenko	—	1	
Błachut Wojciech	Dział	2	1	
Pietraszkiewicz Jan	Nowy Targ	1	—	
Bełtowski Tadeusz	» »	2	1	
Bauman Stanisław	» »	1	—	
Cyrwus Józef	» »	1	—	
Tentnowska Agnieszka	» »	1	—	
Kucharski Jan	» »	1	—	
Rapacki Władysław	» »	2	—	
Długopolski	» »	1	—	
Duda Michał	Ludźmierz	1	—	
Ks. Krawczyński Piotr	»	2	—	
Łapczyński Bartłomiej	»	1	—	
Gacek Marya	»	1	—	
Bukowski Józef	»	1	—	
Długopolski Wawrzyniec	Długopole	2	1	
Sąder Jan (po Bablu 1 kr.)	»	3	1	
Mateja Tomasz	Witów	3	1	
Do przeniesienia . . .		44	8	

w pow. Nowy Targ po koniec 1897 r.

Załącznik 5.

Nazwisko hodowcy	Miejsce zamieszkania	Ilość odebranego bydła		U w a g a
		krów	buhai	
Z przeniesienia . . .		44	8	
Sandecki Jan	Stare Bystre	2	—	
Obrochta Józef	» »	2	1	
Ks. Szatyński Józef	Nowe Bystre	1	—	
hr. Zamoyski	Zakopane	1	1	
Gąsiennica Maciej	»	1	—	
Szostak Franciszek	»	2	—	
Sieczka Józef	»	2	—	
Pawlica Franciszek	»	1	1	
Maciasz Józef	Łopuszna	2	—	
Pyrechlak Ignacy	»	1	—	
Lgocki Aleksander	»	9	—	
Pawlikowski Wojciech	Biały Dunajec	1	—	
Zygmuntowicz Franciszek	Białka	1	—	
Ligas Tomasz	Tylmanowa	1	—	
Zabrzeski Antoni	»	1	1	
Kamiński Wojciech	Szaflary	2	1	
Madeja Józef	Szczawnica	2	—	
Wieczorek Józef	Hocholów	2	1	
ks. Grzybczyk Antoni	Maniawy	2	—	
Słodyczka Andrzej	Zubrzucha	1	—	
ks. Dańkowski Józef	Harkłowa	2	—	
Wrocławiak Józef	»	3	—	
Glosser Kałuski	Rokiciny	3	—	
Ponicki Jakób	»	2	1	
Rysula Jan	Kościeliska	2	—	
Plewa Maryanna	Morawczyn	2	—	
Sojka Maryanna	Krauszów	2	—	
Bielikowski Władysław	Bukowin	1	—	
Razem . . .		98	15	

V. MLE CZARSTWO.

Akcję zmierzającą do podniesienia mleczarstwa przez tworzenie spółek o charakterze przeważnie włościańskim rozpoczął Komitet w jesieni roku 1896 i wówczas to na podstawie opinii Komitetu c. k. Ministerstwo Rolnictwa udzieliło spółce mleczarskiej w Królówce (kierownik ks. Fr. Pawlikowski) bezpłatnie przyrządów mleczarskich (centryfugi, maślnicy, aparatu Gerbera i t. d.) w łącznej wartości przeszło 500 zł. a. w.

W r. 1897 liczba spółek mleczarskich korzystających ze subwencji ministeryalnych, udzielanych wyłącznie za pośrednictwem Komitetu, a zatem rozwijających się pod nadzorem Komitetu wzrosła o 11, a mianowicie otrzymały bezpłatnie przyrządy:

1. Lubcza (pow. pol. Pilzno — kierownik ks. proboszcz Lenartowicz).
2. Machów (pow. pol. Tarnobrzeg — kierownik Wojciech Więcek).
3. Szynwałd (pow. pol. Tarnów — kierownik ks. proboszcz Siemieński).
4. Stronie (pow. pol. Limanowa — kierownik Jan Marszałkiewicz).
5. Osiek (pow. pol. Biała — kierownik poseł Kramarczyk).
6. Czudec (pow. pol. Rzeszów — kierownik vacat).
7. Klimkówka (pow. pol. Jasło — kierownik Stanisław Ostaszewski).

Prócz tego Ministerstwo przyrzekło udzielić subwencji w tej formie spółkom w Kalembinie, Czeluńnicy i Tęgoborzy w ciągu roku 1898, a nadto udzieliło na przedstawienie Komitetu bezzwrotnego zasiłku w kwocie 500 zł. a. w. spółce mleczarskiej w Łękach górnych (pow. pol. Pilzno — kierownik ks. Władysław Naturski) celem zbudowania lodowni.

Ministerstwo przelało zarazem na Komitet prawo nadzoru nad subwencyonowanymi spółkami mleczarskimi, celem zapewnienia odpowiedniej sankcji prawnej Komitet pozawierał ze spółkami umowę wygodzenia, umożliwiającą ewentualny odbiór maszyn.

Z przyczyn lokalnych otwarcie mleczarni w Stroniach, Czudem i Osieku nie nastąpiło w ciągu roku 1897 przyczem zauważyć należy, że Osiek i Czudec otrzymały przyrządy późną jesienią i że w Osieku otwarcie nastąpiło 1 stycznia 1898 r.

Ilość mleka w Lubczy i Machowie na razie nie odpowiedziała oczekiwaniu, jest jednak nadzieja polepszenia się stosunków. Mleczarnia w Łękach wykazała w ciągu roku 1897 wzrost dostawy mleka o 33% w porównaniu z rokiem zeszłym, razem przerobiono 177.211 litrów,

w Szynwałdzie przerobiono 66.001 litrów — mleczarnia funkcjonuje od 1 lipca 1897. W Klimkówce dostawa mleka włościańskiego na razie jest niezadowolniająca, skutkiem czego charakter spółkowy mleczarni jest zakwestyonowany. Mleczarnia w Królówce przerobiła w ciągu r. 1897 120.518 litrów mleka, ilość dostawców bardzo niejednostajna wahała się od 45 do 137, mleczarnia nie posiada aparatu Gerbera.

Celem rozpowszechnienia wiadomości o korzyściach płynących ze spółek mleczarskich wydał Komitet broszurę, napisaną na prośbę Komitetu przez kierownika wzorowej mleczarni włościańskiej w Łękach, ks. Wł. Naturskiego. Ponieważ rozprawa ta uwzględnia wyłącznie mleczarnie zakładane jako przedsiębiorstwa Kółka rolniczego, a Komitet uznał, że należy zakładać na przyszłość mleczarnie włościańskie na podstawie ustawy z r. 1873 jako stowarzyszenia zarobkowe i gospodarze ze względów prawnych i administracyjnych, przeto postanowił wydać osobną broszurkę o mleczarniach tego rodzaju i redakcję jej powierzył prof. Drowi Stefczykowi.

Rozprawa profesora Stefczyka obejmuje wyłącznie stronę prawn-administracyjną przedmiotu.

Dla wykształcenia kierowników mleczarni już istniejących lub w przyszłości powstać mających urządził Komitet kurs mleczarstwa w Czernichowie (por. ustęp o wykładach wędrownych).

Ze względu, że brak technicznie i handlowo odpowiednio ukwalifikowanych kierowników jest głównym szkopułem pomyslnego rozwoju spółek mleczarskich, ciągła kontrola musi częściowo przynajmniej brak ten zastąpić, ponieważ zaś jeden krajowy inspektor mleczarski potrzebie tej zadosyć uczynić nie może, przeto Komitet usilnie starał się o utworzenie krajowego biura mleczarskiego, wnosząc w tym celu odpowiednią petycję do sejmu.

Podniesienie poziomu fachowego wykształcenia mleczarskiego wymaga jednak niezbędnie odpowiedniej organizacji szkół. Komitet uważa za potrzebne utworzenie krajowej niższej szkoły oraz państwowej wyższej dla całej Austrii; w tym też kierunku wystąpił z odpowiednią petycją do c. k. Ministerstwa rolnictwa podnosząc, że w całej Austrii niema tego rodzaju instytucji.

Drugą stroną kwestyi jest zbyt nabiadu. Celem zbadania poruszonego projektu utworzenia spółki dla zbytu masła, Komitet zwołał ankietę, która odbyła posiedzenie 12 maja 1897 r. w lokalu Towarzystwa pod przewodnictwem prezesa hr. Franciszka Mycielskiego. Podniesiono pewne wątpliwości co do zasadniczego pytania, czy

kraj obecnie wytwarza nabiał w ilości i jakości potrzebnej do zorganizowania wywozu. Komitet chcąc wątpliwości te rozstrzygnąć, zwrócił się z zapytaniami w tym kierunku do Towarzystw rolniczych okręgowych. Odpowiedzi wypadły w przeważnej mierze ujemnie; w ciągu obrad ankiety zebrani stanęli również jednomyślnie na tem samem stanowisku. Uznano wprawdzie w zasadzie potrzebę stworzenia spółki dla zbytu nabiału, zarazem jednak uchwalono przedsięwzięcie tego rodzaju jako przedwczesne odłożyć do stosowniejszej pory; ankieta postanowiła zatem upraszać Komitet, aby sprawę wy-

wozu mleka nie spuszczał z oka i dał inicjatywę do dalszej akcji we właściwej chwili.

Zbyt galicyjskiego masła natrafia na liczne przeszkody, do najważniejszych z nich należy fałszowanie masła na wywóz przeznaczonego, dokonywane przeważnie przez pośredników, Komitet zwrócił uwagę c. k. Namiestnictwa na ten smutny stan rzeczy i wyjednał po dłuższych staraniach wydanie okólnika do starostw, zaprowadzającego pewną kontrolę nad wywozem masła. Co do skuteczności tych zarządzeń, komitet odniósł się Tow. roln. okręgowych.

VI. Sprawy administracyjne i reprezentacyjne.

Zwiększenie się subwencji rządowych, aczkolwiek nie odpowiadające bynajmniej ani rzeczywistym potrzebom kraju, ani wydatkom na ten cel w innych krajach koronnych łożonym, urządzenie wystawy czerwonego bydła, zakup bydła dla Nowotarszczyzny, oraz szereg innych okoliczności wywołały w roku 1897 znaczny wzrost czynności biurowych, uwidoczniający się po części, we wzroście liczby ekszhibitów dziennika podawczego z 1796 w roku 1896 na 2810 w roku 1897, a zatem różnica *in plus* wynosi: 1014 wzrósł również obrót kasowy i ksiązkowy, wynoszący w r. 1897: 378.094 złr. 45 ct.

W składzie biura Komitetu zaszedł szereg zmian. Obsadzono definitywnie posadę sekretarza, powierzając ją dotychczasowemu prowizorycznemu sekretarzowi z płacą roczną 1500 zł., opróżnioną posadę inspektora hodowlanego po p. Feliksie Sandozie, który został krajowym instruktorem hodowlanym objął p. Stefan Bojanowski prowizorycznie na rok jeden z płacą 800 zł. wa a., prócz tego zaszła zmiana w obsadzie posady kancelisty towarzystwa.

Z powodu śmierci b. sekretarza towarzystwa ś. p. Henryka Lewickiego złożono wieniec na Jego trumnie i pokryto koszta pogrzebu oraz wyznaczono wdowie pensję w rocznej kwocie 500 zł.

Ze względu na wzrost wydatków administracyjnych wniesiono prośbę do sejmu o podwyższenie rocznej subwencji na potrzeby kancelaryjne towarzystwa z trzech na pięć tysięcy zł. w. a.

Zwiększony obrót kasowy wywołał konieczność zaprowadzenia nowych ksiąg kasowych.

W myśl statutu tow. Kółek rolniczych delegowano do Zarządu Głównego pp. Karola Czecha i dra Juliusza Leo, a na walne zgromadzenie w Sączu pp. dra Adama Krzyżanowskiego i prof. dra Leo.

Na walne zgromadzenie towarzystwa gospodarczego we Lwowie delegowano pp. Karola Czecha i Adolfa Schütza.

Do ankiety w sprawie zmiany kierunku hodowli koni delegowano p. Stanisława Ostaszewskiego z Klimkówki.

Na konferencji w sprawach agrarnych reprezentował Kom. dr Jan Hupka.

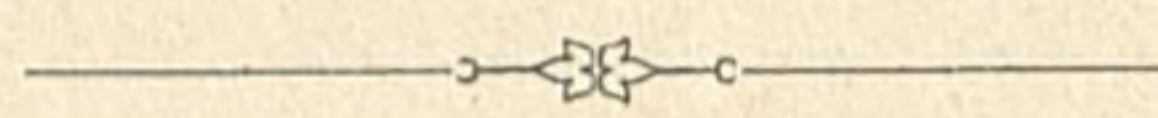
W radzie kolejowej zasiadał z ramienia Kom. radca i poseł do Rady państwa Władysław Struszkiewicz jako jego zastępca prof. dr. Juliusz Leo.

Na zgromadzenie Komitetu zajmującego się wydawnictwem dzieła jubileuszowego o rolnictwie delegowano dra Hermana Czecha, posła do Rady państwa.

Na VII kongres rolniczy do Wiednia delegowano prof. dra Milewskiego.

SPRAWOZDANIE

z działalności Towarzystw Rolniczych okręgowych.

Ruch członków.

Liczba porząd.	Towarzystwo Rolnicze okręgowe	Ilość członków	W porównaniu z r. 1896 ±	Suma pobranych wkładek i wstępnych w r. 1898	Zaległe wkładki Złr.	U W A G A
1	Biała	112	+ 7	116		Rubryki nie wypełnione oznaczają brak odpowiednich danych w nadesłanych Komitetowi sprawozdaniach.
2	Bochnia	44	+ 6	146	185	
3	Brzesko	43	+11	227		
4	Jasło	108	+13	128	818	
5	Kraków	58	+ 5	171	104	
6	Nowy Sącz	41	— 1	122	54	
7	Nowy Targ	27	0		44	
8	Mielec	58	— 2	166		
9	Tarnów	29		72	66	
10	Ropczyce-Pilzno	68	+22	170		
11	Rzeszów	65	— 3	198		
12	Wadowice	97	+27	178·21	79	
13	Wieliczka	123 ¹⁾	+ 8	307·50	234	¹⁾ nadzwyczajnych 7
	Razem	873	+93	2.001·71	1.584	

Rubryka zaległe wkładki wykazuje, że wzrost liczby członków jest częściowo przynajmniej, szczególnie w niektórych towarzystwach nominalnym, przybywają wprawdzie nowi członkowie, natomiast część dawniejszych, niewykreślonych z list, nie płaci wkładek. Towarzystwa w Wadowicach, Dembicy podają tabelkę, w której wykazują przynależność swych członków do poszczególnych stanów i zawodów. Co do współdziałania włościan stosunki są rozmaite, są towarzystwa, w których włościanie

całkiem nie biorą udziału np. wielickie, natomiast w innych np. w białskim są licznie reprezentowani.

Czynności handlowe.

Mimo bardzo powolnego wzrostu rzeczywistej liczby członków, mimo, co za tem idzie, niskiej i niemal niezmiennej cyfry wkładek, obroty kasowe i książkowe towarzystw okręgowych okazują stały, miejscami nawet bardzo gwałtowny wzrost, wywołany powiększeniem się

obrotów handlowych, przede wszystkim w sztucznych nawozach.

Największy wzrost procentowy, a nawet bezwzględny wykazują obroty tow. roln. okr. w Wadowicach (z 23.149 złr. 33 ct. w r. 1896 na 144.415 złr. w r. 1897) aczkolwiek co do wysokości obrotu zajmuje Towarzystwo wadowickie miejsce drugie, które w r. 1896 zajmowało Tow. rzeszowskie. Pierwsze miejsce zajmuje, jak zawsze, Tow. wielickie z cyfrą obrotu rocznego 234.944 złr. 57 ct. (172.671 złr. 99 ct. w r. 1896), zakupem towarów na wspólny rachunek zajmują się prócz tego Rzeszów i Bochnia. Inne towarzystwa radzą sobie w ten sposób, że przystępują z udziałem pieniężnym do instytucji już istniejących, a zajmujących się czynnościami handlowymi, a mianowicie w charakterze członków nadzwyczajnych przystąpiły do towarzystwa w Wieliczce: Mielec, Dębica, Nowy Sącz, do towarzystwa rolniczo-zaliczkowego w Białym przystąpiły z udziałami towarzystwa w Białym i w Wadowicach, towarzystwa roln. okr. w Brzesku, Tarnowie i w Jaśle uchwaliły zająć się tą sprawą w ciągu roku 1898. Tow. tarnowskie przystąpiło do tamt. Związku handlowego Kółek rolniczych z udziałem w kwocie 25 złr.

Towarzystwa okr. zajmują się przeważnie sprowadzaniem sztucznych nawozów, w Wieliczce np. sprzedano nawozów w roku 1897 za 46.083 złr. 03 ct., narzędzi i maszyn rolniczych za 4152 złr. 55 ct., mniejsze są obroty w dziale nasion, wyrobów kowalskich i powroźniczych, węgla kamiennego i soli bydłowej, podobnie w Rzeszowie zakupiono nawozów za około 8.000 złr., a nasion za 2.451 złr. Bochnia sprowadziła około 16 wagonów sztucznych nawozów z fabryki żywieckiej. Mielec zaznacza, że sprowadził za pośrednictwem Wieliczki około 5 wagonów sztucznych nawozów.

Obrazem trochę odmiennego stosunku jest bilans wadowicki, tam zakupiono przeszło 4½ wagonów zboża, 28 kukurydzy, 30 ziemniaków, 72 nawozów sztucznych, prócz cementu, karmy, soli bydłowej, nasion i t. d.

Czynności hodowlane i inne.

Czynności handlowe dopiero w ostatnich trzech, dwóch latach odgrywają znaczniejszą rolę w działalności tow. roln., przedtem głównym przedmiotem ich troski był rozdział subwencji hodowlanych rządowych i krajowych, a to przede wszystkim subwencji na podniesienie chowu bydła rogatego, które najhojniej płynęły; także i obecnie czynności w tym zakresie zajmują pierwszorzędne miejsce. O ile rozchodzi się o chów bydła rogatego, tow. okr. zajmują się premiowaniem i zakładaniem stacji buhai (por. wyżej str. 9). Niektóre towarzystwa rozporządzały funduszami powiatowymi, przeznaczonymi na podniesienie chowu bydła rogatego, np. rada powiatowa bocheńska ofiarowała na ten cel 200

złr. do dyspozycji tamtejszego tow. przeważnie jednak rady pow. dają tylko na premiowanie (por. str. 24). Rada pow. gorlicka kwotę przeznaczoną na premiowanie odstąpiła do dyspozycji tow. w Jaśle, a zakupnem buhai sama się zajęła.

Rada pow. krakowska udzieliła towarzystwu zasiłku na subwencyonowanie buhai prywatną własność stanowiących; subwencji nie rozdzielono z powodu braku kompetentów.

Po za tem podnieść należy, że tow. bialskie uważało za swój obowiązek donosić władzom politycznym o wiadomych mu wypadkach odstanawiania krów nielicencyonowanymi buhajami celem ukarania winnych, »co gdyby skutek odniosło, do uszanowania ustawy znacznieby się przyczyniło«.

Szereg towarzystw zajmował się popieraniem hodowli trzody chlewnej. I tak: tow. roln. rzeszowskie posiadało w r. 1897: 9 stacyi knurów, tow. krakowskie otrzymało na ten cel z subwencji rządowej 150 złr., kupiło 2 knurki za 55 złr., a reszty nie wydało z powodu braku knurków.

Tow. nowosądeckie miało trzy stacye knurów w r. 1897, tow. mieleckie kupiło jednego knurka, tow. jasielskie zakupiło świń za 173 złr. 55 ct. Tow. tarnowskie zakupiło jednego Knurka rasy Yorkshire dla Kółka roln. w Janowicach.

Tow. Wielickie i Nowo-Sądeckie zajęły się zakupnem młynka do czyszczenia koniczyny, towarzystwo okr. krakowskie uchwaliło w r. 1897 subwencyę rządową na nasiona w kwocie 83 złr., otrzymaną z kasy Komitetu w r. 1896 zużyć w ciągu r. 1898. tow. Wielickie urządziło próbę pługów w Bierzanowie.

Towarzystwa w Krakowie i Białej pośredniczyły przy oznaczaniu ceny buraków dla cukrowni w Chybi.

Towarzystwo w Bochni ofiarowało 100 złr na rzecz towarzystwa Kółek rolniczych, a tow. w Dębicy drukuje w swoim sprawozdaniu także i sprawozdania z działalności zarządów powiatowych w Ropeczycach i Pilźnie, które obradowały zazwyczaj współcześnie z wydziałem towarzystwa.

Podczas walnych zgromadzeń odbywały się niejednokrotnie odczyty. I tak w Rzeszowie prof. Mikułowski-Pomorski mówił o nawozach sztucznych, w Jaśle p. Kornella o melioracyach, w Kętach prof. dr. Stefczyk o mleczarniach włościańskich, w Krakowie i Wieliczce dr. Paszkowski o reformie podatkowej, w Krakowie p. Cięślewicz o służbie, zajętej w gospodarstwach rolniczych, w Mielcu p. Artwiński o mleczarni w Ostrówku i t. d. Tow. w Mielcu zaznacza w swym sprawozdaniu, że nie wydano opinii o karczunku w Krawcach, Pniowie i Chwałowicach, z powodu otrzymania uwiadomienia o terminach Komisji w wilię jej urzędowania.

Drukowały swe sprawozdania towarzystwa w Wieliczce, Dębicy, Jaśle i Rzeszowie.

Pozostałość kasowa na dniu 31 grudnia 1897 roku
i liczba exhibitów w ciągu r. 1897.

Liczba porz.	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Pozostałość kasowa		w funduszach				Ilość exhibitów	U W A G A	
				własnych		sybwencyj.				
				Złr.	ct.	Złr.	ct.			Złr.
1	Biała	1420	48						Rubryki nie wypełnione oznaczają brak odpowiednich danych w nadesłanych Komitetowi sprawozdaniach	
2	Bochnia	1320	53					187		
3	Brzesko	2622	69							
4	Jasło	2357	96					190		
5	Kraków	251	99	—175	24	427	23	131		
6	Nowy Sącz	929	42	422	58	506	84	137		
7	Nowy Targ	36	37					40		
8	Mielec	302	90					164		
9	Tarnów	781	90	399	43	382	47	116		
10	Ropczyce-Pilzno	377	56	44	61	332	95			
11	Rzeszów	368	36					555		
12	Wadowice	2864	46							
13	Wieliczka	12404	29	10840	61	1563	68	2337		
	Razem	26038	91	+11707	23	— 175	24	3213	17	3857
				+ 11531	99					

SPRAWOZDANIE KASOWE

ze zużycia subwencji rządowych i krajowych

oraz

funduszków Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego

za rok 1897.

3163

Sprawozdanie rachunkowe

za rok 1897.

		Dochód		Rozchód		Pozostałość z dn. 31. grudnia 1897	
		Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.
I. Subwencya na podniesienie chowu bydła rogatego.							
1	Pozostałość kasowa z r. 1896	22.557	46				
2	Subwencya rządowa	10.000	—				
3	» krajowa	10.000	—				
4	Subwencya kraj. na utrzymanie Inspektora za ostatnie 3 kwartały	1.500	—				
5	Subwencya rządowa na księgi rodowe dla Związków hodowl.	400	—				
6	Subwencya rządowa na wydanie broszurki popularnej o chowie bydła	200	—				
7	Subwencya rządowa na szczepienie tuberkuliny	500	—				
8	Zwroty za sprzedane buhaje	966	10				
9	Dochody różne	569	01				
10	Zakładanie cieleciarni i oborów zarodowych			4.663	74		
11	Zakupno buhai do obór półkrwi			578	82		
12	» » przez Tow. roln. okręg.			7.001	15		
13	Szczepienie tuberkuliny			195	72		
14	Subwencya na wystawę czerw. bydła polskiego			1.350	—		
15	Koszta premiov. bydła przez Tow. roln. okręgowe			4.328	26 ^{1/2}		
16	Pensya Instruktora i Sekretarza dla spraw hodl. oraz tychże dyety i koszta podróży			2.776	35		
17	Koszta podróży i dyety delegatów			37	40		
18	Druk broszury Szybińskiego			192	—		
19	Inne druki			134	05		
20	Porta, stemple i telegramy			74	10		
21	Wydatki różne			914	83		
22	Zwrot funduszowi administracyjnemu			500	—		
23	Asekuracja obór zarodowych			86	85		
		46.692	57	22.833	27 ^{1/2}	23.859	29 ^{1/2}
II. Subwencya na podniesienie chowu bydła rogatego w Nowotarszczyźnie.							
1	Pozostałość kasowa z r. 1896	2.446	80				
2	Subwencya rządowa II rata	4.346	—				
3	» krajowa II rata	2.500	—				
4	Dopłata interesowanych	1.850	14 ^{1/2}				
5	Reszta za transport z r. 1896			206	36 ^{1/2}		
6	Koszta zakupna II transportu			1.784	85		
7	» » III »			4.951	78		
8	» » IV »			1.835	—		
		11.142	94 ^{1/2}	8.777	99 ^{1/2}	2.364	95

		Dochód		Rozchód		Pozostałość	
		Zlr.	ct.	Zlr.	ct.	Zlr.	ct.
III. Subwencya na podniesienie chowu koni.							
1	Subwencya rządowa	1.666	67				
2	» krajowa	1.666	67				
3	3 subwencye na ohiery à 75 zlr.			225	—		
4	Zwrot funduszowi administracyjnemu			100	—		
		3.333	34	325	—	3.008	34
IV. Subwencya na podniesienie chowu trzody chlewnej.							
1	Pozostałość kasowa z r. 1896	244	07 ¹ / ₂				
2	Subwencya rządowa	5.000	—				
3	Zakupno świń do chlewni zarod.			290	47		
4	Zwrot funduszowi administr.			250	—		
		5.244	07 ¹ / ₂	540	47	4.703	60 ¹ / ₂
V. Subwencya na podniesienie chowu owiec.							
1	Subwencya rządowa	200	—				
2	Tow. gosp. we Lwowie za owce			159	79		
		200	—	159	79	40	21
VI. Subwencya na podniesienie chowu drobiu.							
1	Subwencya rządowa	200	—				
2	Dla Jarosławskiego Tow. chowu drobiu na urządzenie wystawy			100	—		
3	Przeniesiono do fund. »Mleczarstwo«			100	—		
		200	—	200	—		
VII. Subwencya na podniesienie mleczarstwa.							
1	Subwencya rządowa	489	50				
2	Nadzwyczajne		75				
3	Druk broszury ks. Naturskiego			89	50		
4	Drobne wydatki			2	76		
		490	25	92	26	397	99
VIII. Subwencya na podniesienie uprawy roślin pastewnych i ziemniaków.							
1	Pozostałość kasowa z r. 1896	151	16				
2	Subwencya rządowa						
	a) na rośliny pastewne	1.500	—				
	b) na ziemniaki	200	—				
3	Dopłata interesowanych	1.026	65				
4	Zakupno nasion pastewnych			1.568	27		
5	» ziemniaków			678	93 ¹ / ₂		
6	Drobne wydatki			34	75		
		2.877	81	2.281	95 ¹ / ₂	595	85 ¹ / ₂

29

		Dochód		Rozchód		Pozostałość	
		Zlr.	ct.	Zlr.	ct.	Zlr.	ct.
IX. Subwencya na podniesienie uprawy roślin pastewnych w Nowotarszczyźnie.							
1	Subwencya rządowa	1.000	—				
2	Zakupno 1½ wagonu Thomasiny			366	—		
3	» 2½ » kainitu			255	—		
4	Koszta transportu			205	01		
5	Koszta rozdania inspekcji i inne wydatki administracyjne			134	61		
		1.000	—	960	62	39	38
X. Subwencya na podniesienie uprawy lnu.							
1	Subwencya rządowa	1.000	—				
2	Dopłata interesowanych	1.203	50				
3	Kupno 1 wagonu lnu			1.299	50		
4	» kołowrotek i szczotek			271	41		
5	Koszta przewozu			78	67		
6	Drobne wydatki			11	26		
		2.203	50	1.660	84	542	66
XI. Subwencya na podniesienie ogrodnictwa.							
1	Subwencya rządowa	1.702	21				
2	Wyplacono Towarz. Ogrod. w Krakowie			1.702	21		
		1.702	21	1.702	21	—	—
XII. Subwencya na wykłady wędrownne.							
1	Pozostałość kasowa z r. 1896	1.098	46				
2	Subwencya rządowa	3.000	—				
3	Wykłady wędrownne z ogrodnictwa			600	—		
4	Kurs mleczarski w Czernichowie			601	34		
5	Kurs rybaki w Krakowie			366	02		
6	Wykłady mleczarstwa			125	52		
7	» urządzone za pośrednictwem Głównego Zarządu Kółek Rolniczych			1.000	—		
8	Zwrot funduszowi administracyjnemu			138	10		
		4.098	46	2.730	98	1.267	48
XIII. Subwencya na doświadczenia polowe.							
1	Pozostałość kasowa z r. 1896	411	91				
2	Subwencya rządowa	500	—				
3	Honorarya i druk sprawozdań			113	—		
4	Koszta inspekcji			75	70		
		911	91	118	70	723	21
XIV. Subwencya na statystykę.							
1	Pozostałość kasowa z r. 1896			266	96		
2	Subwencya rządowa	1.350	—				
3	Pensya p. Sippomana			633	04		
4	Koszta administracyi			450	—		
		1.350	—	1.350	—		

		Dochód		Rozchód		Pozostałość	
		Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.
XV. Zamknięcie rachunków wystawy czerwonego bydła w r. 1897.							
1	Subwencya krajowa	600	—				
2	Subwencya rządowa	350	—				
3	» miasta Krakowa	200	—				
4	» Komitetu c. k. Tow. Roln. krak.	1.350	—				
5	» Rad powiat. i Tow. Roln. okręg.	475	—				
6	Z loteryi i sprzedaży katalogów	1.589	15				
7	Sprzedaż łańcuchów	52	64				
8	» paszy	85	84				
9	Druki, fiakry, dyety, depesze i t. d.			767	19		
10	Zakupno przedmiotów na loteryę			650	94		
11	Premie			715	—		
12	Transport bydła i paszy			1.201	46		
13	Pasza dla bydła na wystawie			490	30		
14	Łańcuchy			226	31		
15	Transport maszyn mleczarskich			3	79		
16	Czysty dochód wypłacony Towarzystwu Hodowców Czerw. bydła polskiego			647	64		
		4.702	63	4.702	63		
XVI. Zamknięcie rachunków Tygodnika Rolniczego.							
1	Subwencya rządowa	1.000	—				
2	» krajowa	500	—				
3	Dochód z prenumeraty	480	57				
4	» z inseratów	147	45				
5	Z funduszu biuro na pokrycie niedoboru	4	49 ^{1/2}				
6	Druk			1.130	75		
7	Pensya redaktora			699	99		
8	Honorarya, marki, stemple, administracya			301	77 ^{1/2}		
		2.132	51 ^{1/2}	2.132	51 ^{1/2}		
XVII. Zamknięcie rachunków kasy Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego.							
1	Pozostałość kasowa z r. 1896			1.693	91		
2	Subwencya krajowa	4.000	—				
3	Udział 38% od wkładek Tow. rol. okręg.	652	21				
4	Tytułem administracyi funduszem »Bydło«	500	—				
5	Nadzwyczajne	1.642	87				
6	Zwrot tytułem kosztów administracyjnych z innych funduszów	1.238	10				
7	Najem lokalu			688	—		
8	Pensye urzędników			2.620	12		
9	Emerytura i pensya wdowia			775	—		
10	Opał i światło			94	64		
11	Wydatki biurowe			400	89		
12	Porta i telegramy			324	05 ^{1/2}		
13	Druki i gazety			434	14 ^{1/2}		
	Do przeniesienia	8.033	18	4.030	76		

	Dochód		Rozchód		Pozostałość	
	Zlr.	ct.	Zlr.	ct.	Zlr.	ct.
Z przeniesienia	8.033	18	7.030	76		
Różne			997	92 ¹ / ₂		
Pokrycie niedoboru administracji Tygodnika Rolniczego			4	49 ¹ / ₂		
	8.033	18	8.033	18		
XVIII. Conto pro diversi.						
Depozyt Związku hodowlanego Wilamowickiego	15	—				
Drobne dochody	10	—				
	25	—			25	—
Rachunek gotówki.						
Stan czynny poszczególnych funduszów (I—XVIII)	37.567	97 ¹ / ₂				
Zaległości	125	—				
Gotówka w kasie			2.730	97 ¹ / ₂		
Złożono w Towarz. Wzaj. Kredytu			34.772	—		
Wierzytelności			190	—		
	37.692	97 ¹ / ₂	37.692	97 ¹ / ₂		

Skład Prezydium i Członków

Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w roku 1897.

Prezes: Franciszek hr. Mycielski.
I. Wiceprezes: Antoni hr. Wodzicki.

II. Wiceprezes: Karol Czecz de Lindenwald.
III. Wiceprezes: Andrzej hr. Potocki.

Członkowie Komitetu:

Prof. Dr. Leopold Adametz.
Prof. Dr. Antoni Górski.
Stanisław Jędrzejowicz.
Dr. Jan Hupka.
Stefan Konopka.
Prof. Dr. Juliusz Leo.
Alfons Lippoman.

Prof. Dr. Władysław Lubomęski.
Prof. Dr. Józef Milewski.
Dr. Witold Miliewski.
Stefan Romer.
Zdzisław hr. Tarnowski.
Władysław Żeleński.

Biuro Komitetu:

Sekretarz: Dr. Adam Krzyżanowski.

1 kancelista; 1 pisarz; 1 woźny.

Skład Wydziałów Towarzystw rolniczych okręgowych w roku 1897.

Biała. *Prezes:* Dr. Herman Czecz de Lindenwald.
I. Wiceprezes: Karol Haempel.
II. Wiceprezes: Teofil Wysocki.
Członkowie Wydziału: Henryk Dołkowski.
Ludwik Dubowski.
Józef Grygeriec.
Franciszek Kramarczyk.
Gustaw Krzemień.
Adam Stonawski.
Antoni Wrotnowski.

Bochnia. *Prezes:* Zdzisław Włodek.
Wiceprezes: Dr. Antoni Serafiński.
Członkowie Wydziału: Karol Bondi.
Józef Ożegalski.

Dr. Klemens Ożegalski.
Ks. Andrzej Sękowski.

Brzesko. *Prezes:* Edmund Jastrzębski.
Wiceprezes: vacat.
Członkowie Wydziału: Kazimierz Baltaziński.
Kazimierz Denker.
Jan Götz Okocimski.
Ludwik Mięta.
Ks. Tomasz Siennek.
Zast. Członków Wydz.: Władysław Dąbski.
Ks. Stanisław Dylski.
Władysław Elterlein.
Floryan br. Gostkowski.
Stanisław Tłuchowski.

Dębica. *Prezes:* Mikołaj hr. Rey.

Wiceprezes: Ignacy Pieniążek.

Członkowie Wydziału: Henryk br. Christiani.
Adam Kloc.
Ludwik Kollat.
Ks. Antoni Piątkowski.
Szczepanik.
Maciej Warzecha.
Kazimierz Wojtalewicz.

Zast. Członków Wydz.: Edward Kamiński.

Piotr Kleszcz.
Adam Paliszewski.
Ludwik hr. Romer.
Jan Składzień.
Ks. Sapecki.
Stanisław Wilkowicz.

Jasło. *Prezes:* Stanisław Ostaszewski.

Wiceprezes: Kazimierz Piliński.

Członkowie Wydziału: Dr. Kanty Działott.
Władysław Rygier.
Dr. Stanisław Starowiejski.
Walery Stawiarski.

Zast. Członków Wydz.: Emil Ryłski.

Ks. Stefan Szymkiewicz.

Kraków. *Prezes:* Jan Skirliński.

Wiceprezes: Stanisław Chrzęszczewski.

Członkowie Wydziału: Adolf Grzimek.
Ks. Edward Królikowski.
Józef Kudasiewicz.
Dr. Witołd Miliewski.
Dr. Adam Prażmowski.

Sekretarz: Dr. Sebestyan Stafiej.

Mielec. *Prezes:* Jan hr. Tarnowski.

Wiceprezes: Stanisław Dolański.

Członkowie Wydziału: Mieczysław Artwiński.
Henryk hr. Breza.
Walenty Mazur.
Władysław Trzeciecki.
Ks. Marcin Zuziak.

Nowy Sącz. *Prezes:* Władysław Żuk Skarszewski.

Wiceprezes: Kazimierz Miczyński.

Członkowie Wydziału: Karol br. Brunicki.
Władysław Głębocki.
Jan Marszałkiewicz.
Władysław Wielogłowski.

Nowy Targ. *Prezes:* Ks. Piotr Krawczyński.

Wiceprezes: Aleksander Lgocki.

Członkowie Wydziału: Ks. Leopold Brosig.
Wojciech Kamiński.
Jan Pietraszkiewicz.
Dr. Artur Weigel.
Władysław hr. Zamoyski.

Sekretarz: Józef Grabowski.

Rzeszów. *Prezes:* Dr. Stanisław Dąbski.

Wiceprezes: Dr. Kazimierz Jędrzejowicz.

Członkowie Wydziału: Aleksander Dąbski.
Maryan Jędrzejowicz.
Stanisław Jędrzejowicz.
Władysław Jędrzejowicz.
Jan Kuźniar.
Piotr Łastowiecki.
Ks. Władysław Purzycki.
Ks. Stanisław Siara.

Tarnów. *Prezes:* Adolf Dobrzyński.

Wiceprezes: Dr. Adam Jordan.

Członkowie Wydziału: Karol Berke.
Wilhelm Habicht.
Józef Midowicz.
Adam Tabaczyński.
Piotr Treter.

Wadowice. *Prezes:* Stanisław Dunin.

Wiceprezes: Czesław Górkiwicz.

Członkowie Wydziału: Józef Czapik.
Ludwik Chrzęszcz.
Ks. Wojciech Fiołek.
Karol Hosz.
Stanisław Kunachowicz.

Wieliczka. *Prezes:* Maryan Dydyński.

Wiceprezes: Adam Fink.

Członkowie Wydziału: Karol Czech de Lindenwald.
Aleksander Dydyński.
Stefan Konopka.
Henryk Turnau.

Zast. Członków Wydz.: Józef Bieliński.

Kazimierz Bzowski.
Stanisław Niedzielski.
Stefan Romer.
Feliks Sandoz.
Kazimierz Żeleński.

